

SZAKDOLGOZAT

Keján Petra

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

**Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
tájrendező és kertépítő mérnöki alapképzési szak**

**Józsefváros zöldinfrastruktúrájának és belső udvarainak
vizsgálata a zöldítési fejlesztések lehetőségeinek tükrében**

Belső konzulens: Dragán Petra Emese
egyetemi tanárségéd

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Tájépítészeti,
Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet/Kert-és
Szabadtértervezési Tanszék

Készítette: Keján Petra

Budapest

2025

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. Célkitűzés.....	3
3. Szakirodalmi áttekintés	4
3.1. Általános belső udvar- és kerttípusok	4
3.1.1. Szürkeudvar	4
3.1.2. Zöldudvar	5
3.1.3. Udvarkert	5
3.1.4. Balkonkert.....	6
3.1.5. Vertikális kert	6
4. Alkalmazott módszerek	7
4.1. Telkes Mária pályázatok.....	8
4.2. Égig Éró Fű pályázat	10
4.3. Európa Belvárosa Program.....	10
4.4. Homlokzatzöldítés pályázat	11
4.5. Zöld udvar pályázat	11
4.6. Homlokzatzöldítési Program.....	11
4.7. Gangzöldítési Program	12
5. Helyzetelemzés	13
5.1. Belső udvarok kialakulása, használata	13
5.2. Belső udvarok jelentősége Budapesten	14
5.3. A VIII. kerület zöldinfrastruktúrája.....	15
5.3.1. Zöldfelületi rendszer bemutatása.....	16
5.3.2. A zöldinfrastruktúra konfliktusai és problémái	17
5.3.3. Zöldinfrastruktúra fejlesztési lehetőségei.....	19
5.4. Zöldítésnél és felújításnál figyelembe veendő jogszabályok	21
5.5. Vizsgált belső udvarok helyzete a VIII. kerületben	22
5.5.1. Általános udvarok	23
Bródy Sándor utca 17.	23
Martsa Műterem és Művész kert – József utca 37.	24
5.5.2. TransHerit.....	24
Luther utca 1c.....	24
Luther utca 3.....	25
Kiss József utca 4.	25

Kiss József utca 2a	26
Kiss József utca 2.	27
Bezerédj utca 16a	27
5.5.3. Pályázatok nyertesei és megvalósulások.....	29
Égig Érő Fű pályázat nyertesei	29
Lujza utca 36.	29
Tavaszmező utca 2.....	30
Telkes Mária pályázat nyertesei.....	30
József körút 50.	30
Déri Miksa utca 18.	31
Nagy Fuvaros utca 14.....	32
Berzsenyi utca 3.	33
Mátyás tér 17.....	33
Légszesz utca 6.....	34
6. Vizsgálatok összegzése	35
7. Következtetések és javaslatok.....	37
8. Összefoglalás	39
9. Irodalomjegyzék	41
10. Táblázat- és ábrajegyzék	47
11. Mellékletek.....	50

1. Bevezetés

A városi zöldterületek egyre nagyobb figyelmet kapnak a fenntarthatóság és az élhető városfejlesztés szempontjából. Különösen igaz ez a sűrűn beépített városrészekre, ahol a belső udvarok szerepe kiemelkedővé válik mind az életminőség javításában, mind a közösségi terek kialakításában. Szakdolgozatom célja, hogy bemutassam a budapesti belső udvarok jelenlegi helyzetét, levetítve ezt a VIII. kerület zöldinfrastruktúrájára, valamint a megújításában rejlő lehetőségeire.

Témaválasztásom indokolta a budapesti „rejtett” udvarok és kertek iránti érdeklődésem, illetve azok egy részének felfedezési vágya. Ezen zöldterületek vizsgálatát azért tartom fontosnak, mert a városi környezet értékes, de gyakran hétköznapi szemmel alábecsült elemei. Régóta kincseknek tartom őket, melyek igen fontosak környezetünknek, a klímának és mentális egészségünknek egyaránt.

A dolgozat célkitűzéseinek ismertetése után (2. fejezet) a Szakirodalmi áttekintés című fejezetben (3. fejezet) bemutatom a különböző belső udvartípusokat, majd a kutatás során alkalmazott módszerekről (4. fejezet) adok részletes áttekintést.

A szakdolgozatom 5. fejezetében, a Helyzetelemzésben először a belső udvarok használatát, kialakulását, valamint a belső udvarok jelentőségét Budapestre vetítve vizsgálom. Az 5.3. fejezetben részletesen bemutatom a VIII. kerület zöldfelületi rendszerét, konfliktusait és fejlesztési lehetőségeit. Az 5.4. számú fejezetben a zöldítési és felújítási munkák során figyelembe veendő jogszabályokat tekintem át, mint például az Országos Településrendezési és Építési Követelményekre (OTÉK), Településrendezési és Építési Követelmények Alapszabályzatáról szóló kormányrendeletet (TÉKA), Helyi Építési Szabályzatot, az Építési törvényt és az Országos Tűzvédelmi Szabályzatot.

Az 5.5. számú fejezeten belül mutatom be részletesen a vizsgált és/vagy személyesen meglátogatott belső udvarokat képekkel, pályázat általi és - egyes esetekben – helyszínen szerzett információkkal (lásd 3. táblázat)

A Vizsgálatok összegzése (6. fejezet) című fejezetben foglalom össze a szakdolgozatomban elemzett információkat, hogy átfogó képet kapjon az olvasó a vizsgálat lényegéről, logikai menetéről és témájáról.

A kutatás eredményeit összegezve következtetéseket és javaslatokat fogalmazok meg (7. fejezet) a belső udvarokra vonatkozó, elsősorban Józsefvároson belül kiírt zöldítési pályázatok kiírásaira. Elsősorban lehetséges szigorításokra, pontosításokra térek ki, mint az elszámolható költségek, fenntartás szigorítása.

A dolgozat zárásaként (8. fejezet) összefoglalom az eredményeket és az irodalomjegyzék, ábrajegyzék, valamint a mellékletek segítségével támogatom a kutatás áttekinthetőségét és szakmai megalapozottságát.

Köszönettel tartozom konzulensemnek, Dragán Petrának türelméért, szakmai támogatásáért és értékes tanácsaiért, amelyek nagyban segítették a dolgozat elkészítését. Hálás vagyok a folyamatos biztatásért és a szakmai útmutatásért, melyek nélkül ez a munka nem jöhetett volna létre.

2. Célkitűzés

Szakdolgozatom vizsgálatainak célja Budapest VIII. kerületének, Józsefváros zöldinfrastruktúrájának átlátása, belső udvarainak, mint zöldfelületi elemeinek vizsgálata, összehasonlításuk különböző szempontok alapján, valamint szerepük és az udvarok zöldítési szükségességének feltérképezése a kerület negyedein belül. Vizsgálatom során felkutatom a 11 negyed közül azokat, melyekben belső udvarokra vonatkozó pályázat alapú felújítások valósultak meg. Kutatásom során átnézem a kerületre kiírt, illetve fővárosi zöldítési pályázatokat, melyek segíthetnek a kerület zöldinfrastruktúra javításában, a zöldfelületek létrehozásában, a társasházi belső udvarok fejlesztésében. Utánajárok, miért bizonyos negyedekben található több felújított belső udvar, illetve melyik negyedben lenne lehetőség még pályázat kiírására társasházi zöldítésekre vonatkoztatva. A vizsgálatok közben a Józsefvárosi zöldítési pályázatokat is elemzem, miszerint valóban zöldítési pályázatnak lehet-e hívni őket, esetleg kell-e szigorítani a pályázati feltételeken.

3. Szakirodalmi áttekintés

3.1. Általános belső udvar- és kerttípusok

Az udvarok növényesítésének egyik legfontosabb szempontja a benapozottság mértéke, amely nagyban függ az udvar légtérarányától, az épület homlokzatmagasságától, tájolástól, szomszédos épületektől. Jelentős szerepet játszik ebben az udvar alaprajzának geometriai formája is: általánosságban elmondható, hogy minél inkább közelít a négyzet alakhoz, annál kedvezőbbek a fényviszonyok. Budapest udvarainak legnagyobb hányada ezzel szemben – a telekstruktúrák kialakulása miatt – hosszúkás, téglalap alakú. Az ilyen elnyújtott udvarok esetében a tájolás is lényeges tényező: a közel kelet-nyugati irányú tengely mentén elhelyezkedők több napfényt engednek be az udvarba, ugyanakkor ezekben az esetekben az udvarra néző lakások – különösen azok, ahol csak egyetlen szoba található – kevesebb közvetlen napfényt kapnak (Báthoryné Nagy et al., 2019).

A budapesti belső udvarokat zöldítési lehetőségeik alapján három alapvető kategóriába lehet sorolni. Az első a szürkeudvar, amely a legkedvezőtlenebb helyzetben van, mivel teljesen burkolt felületekkel rendelkezik. A második a zöldudvar, amelyen ugyan túlsúlyban vannak a burkolt részek, de már zöldfelületek is megtalálhatók. A harmadik típus a zöldfelület által dominált udvarkert, ahol a növényzet jelentős szerepet játszik az udvar arculatában (Báthoryné Nagy et al., 2019).

Az udvari belső homlokzatokon további zöldítési lehetőségek is megvalósíthatók, például balkonkert vagy függőleges kert telepítésével, amelyek még a korlátozott terű udvarok esetében is javíthatják a zöldfelület arányát és az esztétikai élményt, valamint segítik a jó térkihasználást is (Báthoryné Nagy et al., 2019).

A „The Living Courtyards” cseh nyelvről angolra fordított kézikönyv alapján az udvarok hozzáférhetősége és használata alapján is megkülönböztethetünk többféle kategóriát: lehetnek nyilvános, félnyilvános, félprivát vagy teljesen privát belső udvarok, attól függően, hogy kik és milyen feltételekkel használhatják az adott teret (Křivohlávek et al., 2021).

3.1.1. Szürkeudvar

Ezen udvarok fényellátottsága igen rossz, alapterületük kicsi és meglehetősen keskenyek. vegyes földszinti funkciókkal rendelkeznek, néhány esetben alapincézett udvarok formájában jelennek meg. A benapozottsági hiány, a földszinti funkciók miatti helyhiány, az alapincézettség és a rossz térstruktúra, burkolat, kút, egyéb építészeti értékek jelentősen

korlátozhatják az udvarok zöldítését. Abban az esetben, amikor egészséges növényzet telepítésére és nevelésére nincsen lehetőség, akkor a kellemesebb megjelenés érdekében növényesíthetők a körfolyosók, színezhethők a belső homlokzatok vagy felújítható a burkolat, ezzel élhetőbbé téve a helyet (Báthoryné Nagy et al., 2019).

3.1.2. Zöldudvar

Ez az udvartípus a legelterjedtebb, főként burkolt, félárnyékos vagy árnyékos udvarok, amely tényezők miatt sok esetben nyirkosak. Az udvar földszinti részein különböző funkciók keverednek, ami tovább befolyásolja az udvar használatának lehetőségeit. Bár a méret és a napfény mennyisége általában korlátozott, ezek a körülmények mégis alkalmasak lehetnek egészséges, állandó zöld növényzet fenntartására (Báthoryné Nagy et al., 2019).

A növényzet elhelyezése leginkább burkolatra telepített emelt ágyásokban vagy különféle növénytartókban történik. Bizonyos esetekben lehetőség nyílik a burkolat megbontására is, amely kisebb zöldfelületek, ágyások létrehozását teszi lehetővé, így növelve az udvar zöldfelületi arányát. A fák telepítése viszont általában nem kivitelezhető, mivel az udvarok szűkös méretei és az talaj vékony rétege ezt megnehezítik, ezért az ilyen típusú udvarokban leginkább évelő növények, valamint lombhullató és örökzöld cserjék találhatók meg. Ezek a növények jól alkalmazkodnak a helyszín adottságaihoz, és kellemesebb, természetközelibb hangulatot teremtenek a belső udvarok méret, benapozottság miatt nehezebben kihasználható terében is (Báthoryné Nagy et al., 2019).

3.1.3. Udvarkert

Az ilyen típusú udvarok általában nem burkoltak, hanem természetes talajkapcsolaton ültetett növényekkel rendelkeznek. A zöldfelület aránya itt jelentősen magasabb, és a növénytelepítés is változatos, amely mellett különböző funkciók is helyet kapnak. Keletkezésük alapján kétféle altípus különböztethető meg (Báthoryné Nagy et al., 2019),

Az egyik típusban az udvar eredetileg is burkolatlan volt, és kifejezetten zöldfelületként lett megtervezve. Ezek általában nagyobb méretűek, jó benapozottsággal rendelkeznek, és az udvar földszinti funkciói nem akadályozzák a zöldek kialakítását (Báthoryné Nagy et al., 2019),

A másik típusban az udvar burkolatát eltávolítják, hogy a belső udvaron belül egy kisebb kertet alakítsanak ki a területen. Ezek kisebbek, és az eredeti földszinti funkciók fenntartása a zöldfelülettel való összehangolás révén történik (Báthoryné Nagy et al., 2019).

3.1.4. Balkonkert

Ez a kerttípus a ház belső homlokzatain található függőfolyosókon vagy erkélyeken elhelyezett növénytartókban kialakított zöldfelülettel rendelkezik. A növénytartók méretének korlátozottsága miatt itt általában lágyszárú növények, félcserjék vagy kúszócserjék találhatók meg. A lágyszárúak közül különösen az ámpolna növények és a csüngő habitusú fajok és fajták adják a kert karakterét. A magasabb emeleteken lévő erkélyek és függőfolyosók azonban jobb benapozottságúak, így ott változatosabb növényeket is ki lehet ültetni, gazdagítva ezzel a zöldfelület diverzitását (Báthoryné Nagy et al., 2019).

3.1.5. Vertikális kert

Ezen udvartípus a belső homlokzatok és függőfolyosók zöldítése révén jön létre. A növények a homlokzatra és a folyosók egyes részeire kerülnek, támrendszeren vagy akár anélkül. A tér karakterét a futónövények és csüngő növények adják, amelyek egyfajta kulisszaként formálják a teret, és meghatározzák a zöldfelület megjelenését, ezáltal akár elérhető egy igen látványos ’dzsungel-hatás’ is (Báthoryné Nagy et al., 2019).

4. Alkalmazott módszerek

Szakedolgozatom készítése során kvalitatív módszertant alkalmaztam, hogy feltárjam a belső udvarok zöldinfrastruktúrában való jelentőségét és mélyebben megértsem azok jelenlegi helyzetét és összefüggéseit egymással Budapest VIII. kerületén belül. Módszereim között elsősorban felkutattam Józsefváros önkormányzata által meghirdetett összes pályázatot az elmúlt évekből, amik belső udvarok zöldítésére és felújítására vonatkoztak. Ide tartoznak a Telkes Mária pályázatok, a Gangzöldítési Program, Homlokzatzöldítési Program és a Zöld udvar pályázat. Ezen kívül felkerestem minden hasonló kaliberű, zöldítésre vonatkozó pályázatot, melyeket Budapesten belül hirdettek meg és Józsefváros valamely negyedében pályáztak rá, ilyen az Égig Éró Fű pályázat és az Európa Belvárosa Program is. A pályázatok nyerteseit megtalálva (lásd 3. táblázat) személyesen is meglátogattam pár társasház belső udvarát, valamint a népszerűbbekről az internet segítségével gyűjtöttem információt. Mesterséges intelligenciát csak nyelvi fordításnál, kisebb szövegrész átfogalmazására és szinonima keresésre alkalmaztam.

Az udvarok nagyságát a Google Earth segítségével mértem le, így ezek mindössze becsült adatok. Az udvartípus megállapítása is több esetben ezen térkép alapján történt felülnézetből, de a meglátogatott udvarokat már a személyes megállapítással meghatározott típusba soroltam be.

A kiválasztott és/vagy meglátogatott belső udvarok összehasonlítására létrehoztam egy excel táblázatot (lásd 3. táblázat), melyben különböző pontok alapján vettem össze a helyszíneket. A táblázatban 19 oszlop szerepel:

- Méret (m²): az udvar mérete négyzetméterben megadva (lásd 24. ábra)
- Pályázat/Egyéb: ha indult és nyert pályázaton az udvar, akkor a pályázat neve került felírásra, ha a TransHerit program által került meglátogatásra, akkor a 'TransHerit' szöveg szerepel a cellában, illetve, ha nem indult semmi féle pályázaton, akkor a cella üres
- Udvartípus: a Szakirodalmi áttekintésen belüli Általános belső udvar- és kerttípusok alcímben kifejtett 5 féle udvartípus (szürkeudvar, zöldudvar, udvarkert, balkonkert, vertikális kert) egyike szerepel a cellákban
- Negyed: az oszlopban a VIII. kerület 11 negyede közül az szerepel, amelyikben megtalálható az épület címe
- Pályázati összeg felhasználása: a meglátogatott udvaroknál kifejtem, hogy területükön milyen felújítást, zöldítést véltem észrevenni (illetve ahol tudtam, ott a

lakóktól érdeklődtem ezek felől), ahol nem volt lehetőség utánakérdezni, se megállapítani, abba a cellába a „nem megállapítható” szöveg került; a meg nem látogatottaknál a cellában az n.v. (nem vizsgált, a továbbiakban az n.v. rövidítést alkalmazom), a TransHerit-es udvaroknál a cella ki van húzva

- Emelet: az épület emeleteinek száma (a +1 a földszintet jelöli)
- Poroló, Közműdoboz, Kerékpártároló, Keramit, Pince, Tűzfal, Kút/Fali csap, Kültéri kiülő: ezeknél az oszlopoknál a kihúzás ('-') azt jelöli, hogy nem találtam az udvaron/épületben, az 'x' pedig azt, hogy megtalálható
- Benapozottság: ennél a pontnál azt vizsgáltam, mennyire világos/sötét a belső udvar; ahol nem volt kellő adat a benapozottság direkt vizsgálatához, ott kétféle opciót írtam. A benapozottságra írt opcióim közé tartozik a nap, félárnyék, árnyék és a mélyárnyék (lásd 26. ábra). Ezen kategóriákat az udvarok tájolása, homlokzati magasságok és a jelenlegi növények elhelyezéséből következtettem.
- Közterületi csatlakozás jellege: a megvizsgált belső udvarok sorában lejegyzésre került, hogy az épület bejárata mennyire forgalmas útra vagy utcára, illetve esetleg zöld közterületre csatlakozik; a személyesen nem felkeresett épületek cellában n.v. rövidítés található
- Növényalkalmazás: az oszlopban a helyeken megtalálható karakterfajok nevét írtam be, illetve amely belső kertben nem volt jelentős a növényhasználat, ezt is odaírtam
- Egyéb: az itt található cellákban pár említésre méltó megjegyzés került listázásra adott udvarokban

Ezen kívül készítettem még 2 táblázatot, ezek közül az egyik a vizsgált pályázatok kiírásainak és elszámolható költségeinek vizsgálatát foglalja össze (lásd 1. táblázat), a másik a vizsgált pályázatok pénzügyekkel kapcsolatos információit mutatja (lásd 2. táblázat).

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem közreműködött a TransHerit (Transformation of the historic housing stock in Viena and Budapest) nevű programban, mely során a Települési értékvédelmi alapismeretek tárgyon belül az én évfolyamom segített különböző háztömbök felmérésében több kerületben Budapesten. Az én csoportom egy józsefvárosi háztömböt vizsgált és dokumentált képekkel, kérdőív kitöltéssel, így az itt meglátogatott társasházak belső udvarát is megemlítem szakdolgozatomban a többivel együtt.

4.1. Telkes Mária pályázatok

Józsefváros önkormányzati oldalán 2021. november 15-e óta hirdet meg zöldítési pályázatokat társasházaknak, szervezeteknek és magánszemélyeknek a klímavédelem, a

zöldfelületi arány növelése, valamint a hősziget-hatás mérséklése érdekében. Az évek során többször voltak változások a pályázat nevében (Telkes Mária Józsefvárosi Társasházi Zöldítési és Klímavédelmi Program, Telkes Mária Zöldítési és Klímavédelmi Támogatások, Telkes Mária Klímavédelmi és Köztisztasági Társasházi Támogatások), így a szakdolgozatomban rövidítve 'Telkes Mária pályázatok' néven jelenik meg. 2021-ben egy, 2022-ben és 2023-ban kétfordulós volt a tender, 2024-ben pedig ismét meghírdették, ezúttal egy fordulóban.

A pályázatok programja évről évre a gangzöldítésre, homlokzatzöldítésre, árnyékolásra, zöld udvar kialakítására/fejlesztésére, valamint az esővízgyűjtés biztosítására irányulnak. Pályázatot minden évben csak a Józsefváros közigazgatási területén elhelyezkedő, nem 100%-os önkormányzati tulajdonban lévő társasház és lakásfenntartó szövetkezeti ház nyújthat be. A pályázott célt egy éven belül kell megvalósítani. A támogatás vissza nem térítendő pénzbeli támogatás, melynek mértéke a megvalósítandó munka összköltségének maximum 80%-a (Józsefvárosi Önkormányzat, 2024a).

Az igényelhető támogatási összeg 2024-ben társasházanként 3.000.000 forint volt, melynek önrésze az elszámolható költségek összegének minimum 20%-a (lásd 2. táblázat). A támogatási összeg minimum 40%-át növénybeszerzésre, bontási- valamint földmunkák elvégzésére, növénytelepítésre és termőföld beszerzésére kellett fordítani. Az összeg ezen hányada alól kivétel volt az esővízgyűjtő biztosítása program. A pályázati program megemlíti az elszámolható tételeket is, melyek közé tartoznak például a növények, kerti bútorok, kerti szerszámok, öntözőrendszer, burkolatbontás is (Józsefvárosi Önkormányzat, 2024a).

A 2023-as évben 2 fordulóból állt a konkurzus. A Telkes Mária pályázatra megvalósítására elkülönített összeg 30.000.000 forint volt, mely nem visszatérítendő. Társasházanként maximum 2.000.000 forint volt a pályázható pénzügyi keret és ebben az évben is az önrésznek az elszámolható költségek összegének minimum 20%-ának kellett lennie (lásd 2. táblázat). A támogatási összeg 40%-a ugyan arra volt fordítandó, mint a 2024-es évben. 2023-ban 22 nyertes pályázó volt (Józsefvárosi Önkormányzat, 2023a).

2022-ben ugyancsak 2 fordulóból állt a szóban forgó zöldítési önkormányzati hirdetmény, melynek megvalósítására szolgáló keretösszeg 30.000.000 forint vissza nem térítendő pénzbeli támogatás volt. A támogatás mértéke és a szükséges önrész minimuma megegyezett a 2023-as és 2024-es adatokkal, ám a pályázónként igényelhető maximális összeg ezen évben még csak 1.500.000 forint volt (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2023b, 2022a, 2022b, 2022c, 2022d, 2022e, 2022f, 2022g, 2022h, 2022i, 2022j, 2022k, 2022l, 2022m, 2022n, 2022o, 2022p, 2022q, 2022r, 2022s, 2022t, 2022u, 2022v, 2022w).

4.2. Égig Éró Fű pályázat

Az Égig Éró Fű udvarzöldítési pályázat 2020-ban indult Budapesten. A program azóta évente meghirdetésre kerül, és 2024-ben már a negyedik évadába lépett. A pályázat célja a sűrűn beépített belvárosi területek zöldfelületeinek növelése a társasházak belső udvarainak zöldítésével. Az elmúlt négy év során több, mint 180 pályázat érkezett be, és 56 lakóközösség nyert támogatást udvarának zöldítésére (Bartha, 2024)

A pályázat keretösszege az évek során folyamatosan emelkedett, 2021-2023-ig 30.000.000 forint, 2024-ben a rendelkezésre álló keretösszeg már 40.000.000 forint (Budapest Főváros Önkormányzata, 2024a), a megpályázható összeg pályázónként 800.000 – 3.500.000 forint vissza nem térítendő támogatás. A projekt összköltségének 2021-ben minimum 20%-a az elvárt önrész, melyet a következő években csökkentettek 10%-ra (lásd 2. táblázat) (Főpolgármesteri Hivatal, 2023). A pályázat utófinanszírozott (Budapest Főváros Önkormányzata, 2024a, 2023, 2022, 2022, 2021). Az elnyert pénz legalább 60%-át kötelező az új növények ültetésére és az ehhez kapcsolódó munkálatokra fordítani. például növény, -termőföld és humusz beszerzésre, ezek telepítésére, földmunkák elvégzésére, burkolat feltörésére, zöldkazetta kialakításra (Budapest Főváros Önkormányzata, 2024b). A pályázók a főváros közigazgatási területén lévő lakásszövetkezetek, társasházak, melyek lakóépülete zártudvaros, keretes vagy csatlakozó udvaros beépítésű zárt belső terület. A támogatás mértéke maximum a projekt teljes költségének 90%-a (lásd 2. táblázat) (Budapest Főváros Önkormányzata, 2024a). 2021-ben 15 társasház, 2022-ben és 2023-ban 13 társasház, 2024-ben szintén 15 társasház nyert támogatást a pályázaton. Ezen nyertesek közül 3 db VIII. kerületi társasház (Budapest Főváros Önkormányzata, N.a.).

4.3. Európa Belvárosa Program

A program 2007-ben indult, melynek célja Józsefvároson belül a Palotanegyed fejlesztése, közterületeinek megújítása, korszerűsített és fenntartható lakókörnyezet teremtése. 2009-ben a kezdeményezés 899.999.788 forint összegű vissza nem térítendő, egyszeri támogatást kapott. A program során elsősorban közterületeket újítottak meg (“Városrehabilitáció | Európa Belvárosa - Józsefváros,” N.a.)

2015-ben, a belvárosi terv 622 millió forintos keretein belül a Mikszáth Kálmán tér 2. szám alatti társasház teljesen megújult. Udvara új burkolatot kapott és növényeket is telepítettek bele. Ezen beruházás költsége 4,8 millió forint volt, aminek a felét, 2,4 millió forintot a

józsefvárosi önkormányzat fizetett ("Külső, belső megújulás | Európa Belvárosa - Józsefváros," 2015).

4.4. Homlokzatzöldítés pályázat

2023-ban új pályázatot írt ki a Fővárosi Önkormányzat. A pályázat lényege, hogy az épületek utcára néző homlokzatát növényekkel borítják be. A kivitelezést nem a lakók végzik el, hanem a főváros szakemberei végzik, természetesen az ingatlan tulajdonosainak beleegyezésével. Cserébe a lakóközösségnek vagy az intézménynek vállalnia kell, hogy legalább öt éven át gondját viseli ennek a zöld homlokzatnak (Józsefvárosi Önkormányzat, 2023c). Ezen pályázat által eddig három zöldfalat hoztak létre három különböző nyertesnek. A pályázaton a II., XIII., és a XVII. kerületből kerültek ki nyertesek ("Zöldfalak a belvárosban | Közösségi költségvetés," N.a.)

4.5. Zöld udvar pályázat

A 2021-es VIII. kerületi zöldítési pályázat célja volt, hogy az önkormányzat bíztassa a lakásszövetkezeteket és a társasházakat udvaraik növényesítésére, ezzel elősegítve a kerületi zöldfelületek sokasodását. Pályázni a kerületen belül lévő, nem 100%-ban önkormányzati tulajdonú társasházak és lakásszövetkezetek tudtak. A megvalósításra elkülönített összeg 7.000.000 Ft volt, mely nem visszatérítendő. Az elszámolható költségek maximum 90%-a volt a támogatás mértéke, az igényelhető összeg minimum 100.000 Ft, maximum 1.000.000 Ft volt, emellett az önrésznek az elszámolható költségek minimum 10%-ának kellett lennie (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2021a).

4.6. Homlokzatzöldítési Program

A VIII. kerület ezen programján Józsefváros nem 100%-ban önkormányzati tulajdonú társasházai és lakásszövetkezetei vehettek részt. Azon pályázók élveztek előnyt, melyek az elmúlt három évben nem részesültek a kerület által meghirdetett, zöldítéssel vagy hasonló témával kapcsolatos pályázati támogatásban. A beadványra 1.500.000 Ft-ot különítettek el, mely szintén nem visszatérítendő. A pénzbeli támogatás mértéke azonos a Zöld udvar pályázatával, a maximálisan igényelhető összeg pedig 500.000 Ft volt (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2021b).

4.7. Gangzöldítési Program

A program célja a balkonkert vagy gangkert kialakításának támogatása Józsefvároson belül. Az indulók szintén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú lakásszövetkezet és társasház lehetett. A növényesítést az épület körfolyosóin, erkélyein növénytartókban elhelyezett taxonokkal kellett kivitelezni. Az elkülönített keret a pályázat kivitelezésére összesen 1.000.000 forint volt (lásd 2. táblázat). A támogatás intenzitása az elszámolható költségek legfeljebb 90%-át fedezi, ez szintén vissza nem térítendő támogatás. A szükséges saját hozzájárulás legalább 10%-ot kell, hogy kitegyen az elszámolható összegből (Józsefvárosi Önkormányzat, 2021c).

A 4.1.-4.2-ig felsorolt pályázatok közül a Telkes Mária pályázatokat, a Zöld udvar pályázatot, a Gangzöldítési programot, Homlokzatzöldítési programot és az Égig Érő Fű programot vizsgáltam meg mélyebben. Az említettek pályázati kiírását alaposan tanulmányoztam, utánajártam a lehetséges pályázók körének, a programok megvalósítására elkülönített összegeknek, a támogatás mértékének, az igényelhető minimális és maximális támogatási összegnek pályázónként, a szükséges önrész nagyságának, a kivitelezés utáni minimum fenntartási időnek és egyéb fontosabb információknak (lásd 2. táblázat). Ezeket az adatokat szintén táblázatba szedtem az átláthatóság és összehasonlíthatóság végett, illetve, hogy könnyebben ki tudjam szűrni az esetleges nagyobb eltéréseket, vitatható pontokat, melyeket szakdolgozatom 5. és 6. fejezetében fejtek ki. A szóban forgó öt program/pályázat közül választottam ki kettőt, melyek nyerteseinek egy részét megtaláltam, így ezeken az épületeken és belső udvaraikon keresztül tudtam tovább elemezni a zöldítési pályázatok megvalósulásait, hiányosságait és további lehetőségeit.

5. Helyzetelemzés

5.1. Belső udvarok kialakulása, használata

Az udvaros házak a lakóépítészet egyik legrégebbi típusát képviselik: már az ókori civilizációkban is elterjedtek voltak világszerte (Rana, 2024; Solla, 2016). Ezen típusú tér jellegéből következik, hogy ezt a teret kívülről az épületek homlokzatai határolják – vagyis az udvar körben zárt és a körülötte álló épületek falai fogják közre (Křivohlávek et al., 2021).

A belső udvar gyakorlatilag az első benyomás tere, melybe mikor belépnek, sokat elárulhat az ott lakók szokásairól, gondosságáról, de akár magáról az épület adottságairól is. Emellett egyfajta „kint és egyszerre bent” szerepet játszik. „Kint”, mivel a szabad levegőn lehet az ember, és „bent”, mivel homlokzattal körbezárt, lezárt tér (Nagy, 2017).

Ezen féle udvarok a zárt udvar-terek alapformájához tartoznak, ezek a terek meghatározó elemei a városi köztér-hálózatoknak. Ezen udvarok a kolostor-udvarokkal együtt a nagyobb városi terek létrehozásához szolgáltak mintaként (Meggyesi, 2006).

A belső udvarral rendelkező épületek a 19. század folyamán váltak a városépítészet meghatározó elemeivé Európában, egy olyan időszakban, amikor a modern nagyvárosok kialakulása megkezdődött. Párizs az egyik legismertebb példa erre: Haussmann városrendezési terve forradalmi megoldást kínált a város rohamos növekedésének kezelésére. A zsúfolt, kaotikus városszövetet sugárutakkal és körutakkal tette szervezettebbé, így nemcsak átláthatóbbá vált a város, hanem a közlekedés is jelentősen javult. Ez a terv annyira jól működött, hogy a mai napig Párizs közlekedési rendszere erre épül (Jóna, 2018).

A „Belső udvarok mint közösségi terek” (Jóna László műve), valamint „A budapesti bérházépítés aranykora” című kiadvány (Körner Zsuzsa műve) is említést tesz a budapesti bérházépítésről, melyek elterjedését Hausmann elképzelései is elősegítették (Jóna, 2018; Körner, 2015). Ezeknél az épületeknél a telkek maximális kihasználására törekedtek, így az épületeket belső udvar köré építették fel. Hasonló építészeti megoldások jelentek meg a korszak egy másik híres városrendezési projektjében, a bécsi Ringen is, ahol szintén belső udvaros házakat építettek (Jóna, 2018).

Budapesten a kiegyezést követő időszakban indult el a nagyvárossá válás folyamata. A gyors népességnövekedés, valamint a párizsi és bécsi példák hatása egyaránt hozzájárult ahhoz, hogy itt is elterjedjenek a belső udvarral rendelkező épületek (Jóna, 2018; Ute et al., 2017). Ezek azonban sajátos, helyi megoldásokat is felvonultattak, tükrözve a város különleges fejlődési útját (Jóna, 2018).

Jóna László a 2018-as „Belső udvarok mint közösségi terek” című művében arról ír, hogy a belső udvarok legnagyobb hányadában irodák, kávézók, éttermek, vendéglők létesültek, tehát számoltak a vendéglátói, valamint a kereskedelmi funkciókkal. Ezen írás szerint a belső udvarokban zöld- vagy vízfelület csak nagyon kevésben megtalálható, fák, cserjék és virágoknak kialakított ágyások igen gyér mennyiségben jelennek meg. Ez az állítás véleményem szerint ma is helyes, de a belső udvarok zöldítésére és fejlesztésére egyre több városi pályázatot írnak ki, egyre többen gondolják úgy, hogy egy ilyen udvar kialakítása a nagyvárosi környezet közepén fontos, ezzel is befolyásolva a városklímát, csökkentve a hősziget-hatást, javítva a városképet, csökkentve a légszennyezést. A társas-és bérházak belső kertjeinek környezetpszichológiája is jelentős, az ottlakók mentális egészségének megóvásáért, fenntartásáért is felel (Jóna, 2018).

Az udvaros épülettípus kiválóan támogatta a társadalmi életet és a fenntartható közösségi kapcsolatokat. A belső udvar, ahol a mindennapi élet fontos részei zajlanak, egyszerre nyújt lehetőséget aktív pihenésre és minőségi zöldterek használatára. Ezeket az épületeket szándékosan úgy tervezték, hogy a közös udvar teret adjon az emberek találkozásának és a közösségi programoknak – ezzel csökkentve az elidegenedést és az elszigetelődést. A mai városi lakótömbökben az udvar több, mint pusztán egy szabadtér: lehetőséget teremt arra, hogy a lakók közt valódi közösségi élet alakuljon ki, amely számos társadalmi funkciót és mindennapi igényt is betölt (Kalfaoğlu HatiPoğlu and Mohammad, 2021)

5.2. Belső udvarok jelentősége Budapesten

A közterületeken a zöldfelületek bővítésére és a levélfelületi index növelésére sajnos korlátozottak a lehetőségek. A közlekedési infrastruktúra, a parkolók és a közművek jelentős helyet foglalnak el, így kevés teret hagynak a fáknek és zöldsávoknak. A közkert- és közparkterületek száma alacsony, míg a közintézmények többségénél a kertek helyett burkolt udvarokkal találkozunk. A város számos kerületében - köztük főleg Józsefvárosban - az épületek részben az 19. század végén gyenge minőségű lakásállomány épülése miatt romos, lelakott állapotban vannak, így sok belső udvar is hasonló sorsra jutott (Tomay, 2006). Ugyanakkor egyre nagyobb az igény a szabadtéri rekreációs zöldterek iránt, amelynek kielégítésére a belső udvarok fejlesztése kínálhat megoldást (Báthoryné Nagy et al., 2019).

Budapest belső zónájában összesen 1 240 097 m² zárt udvar található, amely az összterület 6%-ának felel meg. Ezen udvarok 76%-a lakóépületekhez tartozik. A legtöbbjük jelenleg burkolt, és a zöldfelületek aránya rendkívül alacsony. Fákat és cserjéket ezekben az

udvarokban alig lehet találni, ami jól mutatja a zöldterületi kihasználás jelenlegi hiányosságait (Báthoryné Nagy et al., 2019).

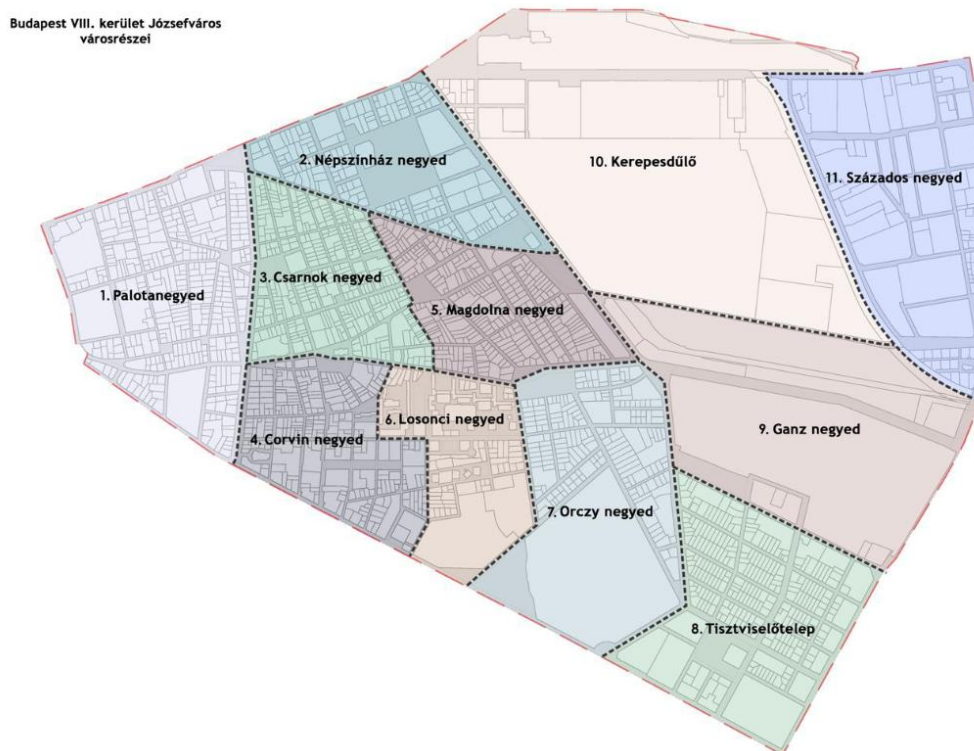
Az udvarok zöldítésének településökológiai jelentősége kiemelkedő, különösen a belvárosi területeken. A városi hősziget-hatás itt a legintenzívebb, mivel a belváros felszíni hőmérséklete tavasszal átlagosan 2–4 °C-kal, nyáron pedig akár 3–6 °C-kal is meghaladhatja a város peremén mérhető értékeket. Még nagyobb eltérés figyelhető meg a lakók által érzékelt hőérzetben, ami közvetlen hatással van az egészségi állapotukra és életminőségükre. A városlakók számára a hőség enyhítésére és regenerálódásra a kondicionáló és rekreációs zöldfelületek kínálhatnak (Báthoryné Nagy et al., 2019).

A nemzetközi példákhoz hasonlóan Budapest is felismerte az udvarok megújításában rejlő lehetőségeket, és ez a városfejlesztési tervek fontos részévé vált. A Budapest 2030 stratégia kiemelt célja a belvárosi zöldfelületek bővítése, különösen az alternatív zöldfelületi elemek és közösségi szabad terek kialakítása. Ezzel összhangban készül a Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterv, amely a magánkézben lévő belső udvarok zöldítését helyezi előtérbe. Az akcióterv célkitűzései között szerepel, hogy ezek az udvarok – ahol lehetséges – a közösség számára is elérhetővé váljanak (Báthoryné Nagy et al., 2019).

A terv megvalósítása több lépcsőben történne. Elsőként feltérképeznék a zöldfelület-fejlesztésre alkalmas belső udvarokat, tűzfalakat és tetőfelületeket. Ezt követően egy olyan támogatási rendszer kidolgozása és bevezetése lenne a cél, amely ösztönözné a tulajdonosokat az udvarok zöldítésére és – ahol lehetséges – a közösségi használatuk biztosítására (Báthoryné Nagy et al., 2019).

5.3. A VIII. kerület zöldinfrastruktúrája

Józsefváros, Budapest VIII. kerülete központi elhelyezkedésű a fővárosban. Területe 6,85 km², lakossága 2022-es KSH adatok alapján 70.084 fő. Északról a Rákóczi út és Erzsébetváros határolja, délről az Üllői út jelenti a határt, keleten a Könyves Kálmán körút, a Hungária körút és Kőbánya, nyugaton pedig a Múzeum körút és az V. kerület Belváros Lipótváros határolja. Ezek a kerülethatárok többnyire adminisztratív jellegűek, nem feltétlenül jelentenek éles váltást a városi szövetben vagy a beépítés jellegében. Józsefváros szerkezete heterogén, mely tükröződik a kerület sokszínűségében. Megtalálhatók országos jelentőségű intézmények, kiterjedt zöldfelületek, jelentős oktatási intézmények és egészségügyi intézmények. A kerület közigazgatásilag 11 városrészre tagolódik, melyek mindegyike sajátos karakterrel rendelkezik (Pannon Natura Kft., 2023).

1. ábra: Józsefváros negyedei (Forrás:

https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2024/11/45_2023_xii-14_kesz_rendelet-kesz-hatalyos-2024-november-22-tol-pdf.pdf?ver=20241122132808, 2025.02.16.)

5.3.1. Zöldfelületi rendszer bemutatása

Józsefváros sokrétű és változatos zöldfelületi rendszere (lásd 2. ábra) mozaikos elrendezésű struktúrát alkot a kerületben. A rendszer több különböző típusú zöldfelületből tevődik össze, melyek együttesen garantálják a kerület lakosságának rekreációs igényeinek kielégítését és biztosítják az ökológiai egyensúlyt (Pannon Natura Kft., 2023).

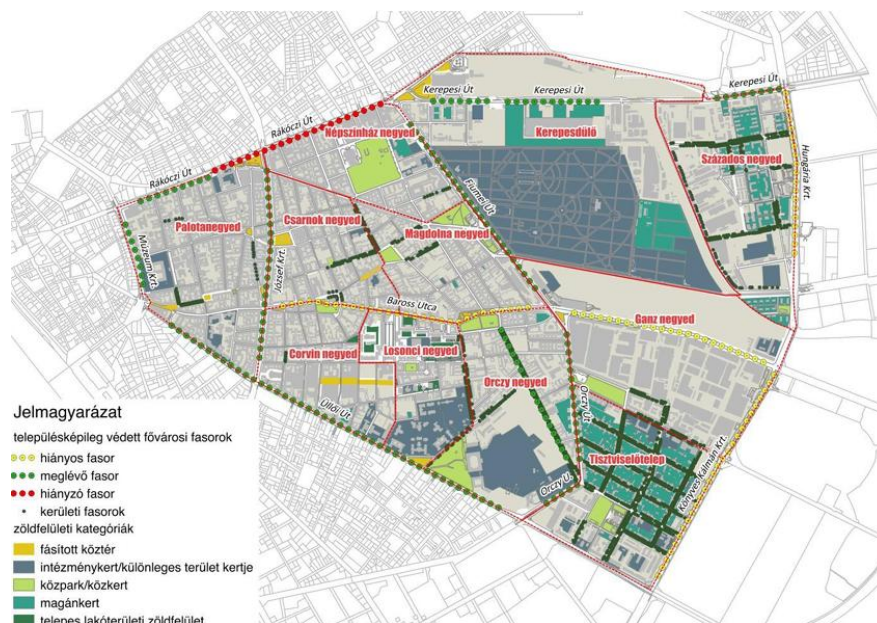
A zöldfelületek - beleértve a közterületi, intézményi és egyéb zöldterületeket - összesen 1,04 négyzetkilométeren terülnek el, ami a teljes terület 15%-át jelenti. Ez a zöldfelületi arány a budapesti átlaghoz hasonlítva igen magas. Míg Józsefvárosban a zöldterületek a kerület 4%-át fedik le, addig Budapest egészében ez az arány mindössze 3%. Ez mutatja, hogy a VIII. kerület a zöldfelületek tekintetében kedvezőbb helyzetben van a főváros átlagához képest. (Józsefvárosi Önkormányzat, 2023d)

A zöldfelületi rendszer gerincét a korlátlan közhasználatban lévő területek alkotják, ezek közül jelentősebb közpark és közkert például a Kálvária tér, II. János Pál Pápa tér, Ludovika tér, de ezen kívül még számos jelentős közpark van létesítve (Pannon Natura Kft., 2023). Csak a Losonci negyedben alakult ki a kerületben telepés lakóterületi zöldfelület, a legjelentősebbek ezek közül: Leonardo Da Vinci köz, Muzsikus cigányok parkja, Losonci tér, Práter park és a

Tömő utcai lakókert (Józsefváros Településfejlesztési Konceptió - Megalapozó vizsgálat). A rendszer meghatározó részéhez tartoznak még az intézménykertek és a különleges területek, ezek közül jelentős a Múzeumkert, Fűvészkert, Orczy kert és a Fiumei úti Nemzeti Sírkert. A magánkertek elsősorban a külső városrészekben tesznek hozzá igen jelentős mértékben a zöldfelületi arányhoz. Ezen belül megkülönböztethetünk cégek telephelyeinek kertjeit – például az Aréna Mall kertje és a MÁV lakótelep - és a klasszikus családi ház vagy társasházi kerteket, melyre példa nagy tömegben főként a Százados negyedben és Tisztviselőtelepen van. Józsefváros zöldfelületi palettáját különleges módon gazdagítják az utóbbi években egyre nagyobb számban megjelenő közösségi kertek is (Budapest Főváros VIII. kerületi Polgármesteri Hivatal, 2022; HÉTFA Elemző Központ and URBANITÁS Tervező és Tanácsadó Kft., 2019).

A legfásítottabb negyed a kerületben Tisztviselőtelep, ahol a vadgesztenye sor dendrológiai érték tekintetében kiemelkedő (Józsefváros Településfejlesztési Konceptió - Megalapozó vizsgálat). Az Orczy negyed, a Magdolna negyed és a Százados negyed több utcájában is húzódik fasor. A Palotanegyed felújított közterületein új fasorok is helyet kaptak (Józsefváros Integrált Településfejlesztési Stratégia Megalapozó vizsgálat – 2015).

2. ábra: Józsefváros zöldfelületi rendszere (2019) (Forrás: Józsefváros Településfejlesztési Konceptió – Megalapozó vizsgálat – 2019; Letöltés: 2025.03.18.)

5.3.2. A zöldinfrastruktúra konfliktusai és problémái

Budapest zöldfelület-intenzitása (lásd 3. ábra) – mely a zöldfelületek állapotát és minőségét is tükrözi – körülbelül 50%-os. A belvárosi kerületekben (mint például a VIII.

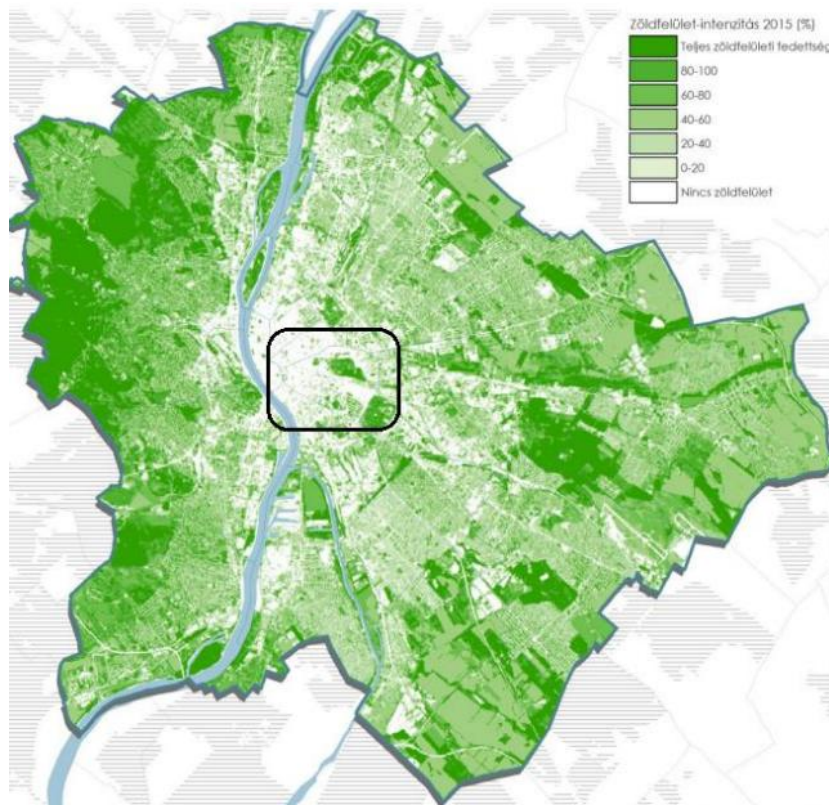
kerület) viszont kevés, csupán 1-4 m² biológiailag aktív zöldfelület jut egy lakosra (Tatai and Szőke, 2017).

A közkertek, közparkok mérete, ezek elhelyezkedése, valamint a településen fellelhető zöldfelületek intenzitásértéke meghatározza a zöldfelületi ellátottságot. A közkertek és közparkok elhelyezkedése viszonylag kedvező: a lakóterületek többségétől 0-100 méter, rosszabb esetben is legfeljebb 300 méter távolságra található zöldfelületek. Azonban a zöldterületek mennyisége alacsony. A kerület egy főre jutó zöldterülete mindössze 2,4 m², ami jelentősen elmarad mind a WHO által ajánlott 9 m²/fő értéktől, mind a budapesti 6 m²/fő átlagtól. Ráadásul ebből 0 m²/fő a városi parkok aránya (HÉTFA Elemző Központ and URBANITÁS Tervező és Tanácsadó Kft., 2019)

Józsefváros zöldfelületi struktúrájában az intézményi területek dominálnak, bár ezek használata korlátozott. A kerület zöldfelületi hálózatának gerincét olyan jelentős területek alkotják, mint a Palotanegyedben található Múzeumkert, az Orczy negyedben az Orczy kert, a Losonci negyedben a SOTE klinikák kertjei és a Fűvészkert, valamint Kerepesdűlőn a Fiumei úti Nemzeti Sírkert. A második legnagyobb arányt a magánkertek képviselik, melyek közhasználatra nem nyitottak, de klimatikus hatásuk révén fontos szerepet töltenek be. A lakótelepi zöldfelületek aránya alacsony, főként a Losonci negyedre koncentrálódik. A fásított közterek egy főre jutó területe mindössze 0,7 m², ami csekély mértékben befolyásolja a lakosok közérzetét. A helyzetet tovább rontja, hogy a Tisztviselőtelep és a Százados negyed kivételével a fásított utcák száma is rendkívül kevés a kerületben (HÉTFA Elemző Központ and URBANITÁS Tervező és Tanácsadó Kft., 2019)

A zöldfelületi intenzitás (ZFI) problematikus kérdés Józsefvárosban. Ez a mutató a zöldfelületek arányát (területi kiterjedés és borítottság minősége) jelzi egy meghatározott területen. A LANDSAT műholdak felvételeiből készített elemzések szerint a VIII. kerület zöldfelületi intenzitása mindössze 10-30% között mozog. Ez az érték rendkívül alacsony, ami miatt Józsefváros Budapest hét legkevésbé zöld kerülete közé tartozik (HÉTFA Elemző Központ and URBANITÁS Tervező és Tanácsadó Kft., 2019).

3. ábra: Zöldfelület-intenzitás 2015. (Forrás: Radó Dezső Terv Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve – 2021)

5.3.3. Zöldinfrastruktúra fejlesztési lehetőségei

Józsefváros 2030-as Klímastratégiája ambiciózus célt tűzött ki: minden utcában legyen fa, többszintű zöldsáv vagy fák funkcióját betöltő növényzet. Ez a törekvés szerves részét képezi a terület átfogó fejlesztési terveinek. A Településfejlesztési Konceptió és a Klíma Intézkedési Terv egyaránt kiemeli a zöldinfrastruktúra bővítésének és az új faterületek fontosságát. Ezek a dokumentumok együttesen tükrözik Józsefváros elkötelezettségét egy zöldebb, élhetőbb városi környezet kialakítása mellett, integrált megközelítést alkalmazva a terület fenntartható fejlődésének előmozdítására (Budapest Főváros Önkormányzata, 2025)

Józsefváros önkormányzata aktívan cselekszik zöldítési céljainak megvalósítása érdekében. Ennek kiemelkedő példája a 2024 júliusában indult utcafásítási program második üteme, mely során hét közterületen 150 új fát ültetnek el. A projekt azonban nem áll meg itt: több mint 1100 négyzetméter új zöldfelület létrehozását is tervezik. Az átfogó program részeként parkolóhelyeket szüntetnek meg, és gyalogosbarát átalakításokat végeznek az érintett utcák kereszteződésein a járdák szélesítésével. Ezek az intézkedések együttesen járulnak hozzá egy élhetőbb városi környezet megteremtéséhez Józsefvárosban (Józsefvárosi Önkormányzat, 2024b)

A VIII. kerület újszerű módszerekkel is bővíti zöldfelületeit, köztük a "mikroparkok" létrehozásával. Ezek kis kiterjedésű zöldterületek, gyakran korábbi parkolóhelyek átalakításával jönnek létre. A mikroparkok nem csupán esztétikai értékkel bírnak, hanem közösségi térként is funkcionálnak. Ilyen innovatív zöldfelületek találhatók például a Magdolna utca és Szűz utca sarkán, a Nap utcában, valamint a Népszínház utcában is. Ez a kezdeményezés hatékonyan ötvözi a városi zöldítést a közösségi terek kialakításával (Bartha, 2023).

Józsefváros, Budapest VIII. kerülete, az elmúlt években jelentős lépéseket tett a közösségi kertek létrehozása és fejlesztése terén. Ezek a zöld szigetek nem csupán a városi környezet szépítését szolgálják, hanem fontos szerepet játszanak a közösségépítésben és a fenntartható városi életmód népszerűsítésében is. Ezen kertek többek között lehetőséget biztosítanak a kerületi lakosoknak saját gyümölcs és zöldség termesztésére, oktatási és szemléletformáló szerepet töltenek be, valamint hozzájárulnak a biodiverzitás növeléséhez és a városi/kerületi zöldfelületek növeléséhez (Bársony, 2020; Bujáky and Csutora, 2025; Józsefvárosi Önkormányzat, 2024c, 2023e)

A kerület számos olyan nagyterjedésű, egykor ipari vagy közlekedési célokat szolgáló területtel rendelkezik, amelyek jelenleg kihasználatlanul állnak, ám jelentős fejlesztési potenciált rejtnek magukban. Ezen barnamezős területek közé tartozik többek között a Ganz-MÁVAG egykori gyárkomplexuma, a Kerepesi út mentén húzódó ipari övezet, a használaton kívüli Józsefvárosi Pályaudvar, valamint a volt Taurus gumigyár területe. Ezek a projektek egyedülálló lehetőséget kínálnak a kerület zöldfelületi hálózatának bővítésére és minőségi fejlesztésére. Az egykori ipari területek parkokká, közösségi terekké alakítása jelentősen növelheti Józsefváros zöldfelületi ellátottságát, ami kulcsfontosságú a városi életminőség javítása szempontjából. A barnamezős területek zöldítése hozzájárulhat a városi hőszigetelés csökkentéséhez, a levegőminőség javításához, valamint új rekreációs lehetőségeket teremthet a helyi lakosság számára, ezáltal is erősítve a közösségi kohéziót és a kerület vonzerejét (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022x).

A sűrűn beépített városi környezetben egyre nagyobb igény mutatkozik a hagyományos parkok és fasorok mellett újfajta, alternatív zöldfelületekre. Ebben fontos szerep jut az épületek tetőinek és homlokzatainak, hiszen a zöldtetők és zöldfalak ma már alapvető eszközei a városi környezet élhetőbbé tételének (Csibi et al., 2016; Csizmadia, 2018). Bár a növények épületekre telepítése az ókorig nyúlik vissza, az 1980-as évektől a környezettudatos építészet adott új lendületet ennek az irányzatnak. Magyarországon a zöldtetők mára elismert és szabályozott építészeti elemek, míg világszerte Patrick Blanc látványos vertikális kertjei tették népszerűvé a zöldhomlokzatokat, amelyek ma a kortárs városkép szerves részét alkotják (Csibi et al., 2016).

A zöldtetők hasonlóan működnek, mint a hagyományos zöldfelületek, számos ökoszisztéma-szolgáltatást biztosítva, melyek elősegítik a városi környezet fenntarthatóságát. Különlegességüket azonban az adja, hogy közvetlenül javítják az épületek energiahatékonyságát, élettartamát és vízgazdálkodását. A sűrűn beépített városi területeken, ahol kevés a hagyományos zöldfelület, a zöldtetők újabb növényzeti és élőhelyi lehetőségeket teremtenek (Dezsényi, 2025; Pál, 2005).

A zöldinfrastruktúra fejlesztése nem korlátozódik csak a közterületekre. Az önkormányzat több zöldítési pályázatot hirdetett, melynek keretében társasházak pályázhatnak belső udvaruk fejlesztésére, zöldítésére, valamint homlokzatuk növényesítésére egyaránt.

Ezen típusú udvarok megfelelő zöldítéssel és kialakítással a levegő mozgásának forrása is lehetnek, megfelelő tájolással és anyagok használatával az udvar csökkentheti az épület hőterhelését, valamint a különösen meleg, száraz időben hűvös levegőtartalékként is funkcionálhat (Abass et al., 2022; Solla, 2016). Ezen pályázatokról a szakdolgozatom *Alkalmazott módszerek* című fejezetében írok részletesebben.

5.4. Zöldítésnél és felújításnál figyelembe veendő jogszabályok

A társasházi belső udvarok jogi és gyakorlati kérdései bonyolult témakört alkotnak, amelyet érdemes alaposabban megvizsgálni. A 2003-as társasházi törvény részletesen szabályozza a társasházak működését, beleértve a közös tulajdonú területek, mint például a belső udvarok kezelését is. A törvény értelmében a belső udvar közös tulajdonnak számít, csakúgy, mint az épület tartószerkezetei vagy a közös használatú berendezések. Ez azt jelenti, hogy minden tulajdonostársnak joga van használni az udvart, de úgy, hogy közben ne zavarja a többieket. A használat pontos szabályait a társasház szervezeti-működési szabályzata (SZMSZ) és a házirend rögzíti. Ezek a dokumentumok határozzák meg, hogy milyen tevékenységek megengedettek az udvaron, és milyen korlátozások vannak érvényben (*2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról*, 2004; Báthoryné Nagy et al., 2019).

A gyakorlatban azonban sokszor azt látjuk, hogy a belső udvarok "senki földjévé" válnak. Bár jogilag mindenkié, valójában senki sem törődik velük igazán. Nincs gazdájuk, nincs konkrét funkciójuk, és a lakók többsége nem is érdeklődik irántuk. Ez a helyzet nem túlzottan ösztönzi az udvarok fejlesztését vagy zöldítését. Pedig a társasházi közösség felelőssége lenne az udvar karbantartása és rendeltetésszerű használata, függetlenül attól, hogy mennyire érdekli őket. A törvény elég rugalmas az udvarhasználat tekintetében, gyakorlatilag bármilyen tevékenységet megenged, ami nem ütközik más jogszabályba és amivel a közösség egyetért. Az SZMSZ-ben és a házirendben lehet meghatározni, hogy pontosan mire lehet használni az

udvart, milyen tevékenységek végezhetőek ott és milyen időbeli korlátokkal. Fontos, hogy ezek a szabályok a közösség érdekeit szolgálják és kompromisszumon alapuljanak (2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról, 2004; Báthoryné Nagy et al., 2019).

Az udvarok felújításánál és zöldítésénél több jogszabályt is figyelembe kell venni. Ilyenek például az Építési törvény, az Országos Településrendezési és Építési Követelmények (OTÉK) a 2024-es évig, valamint a helyi építési szabályzatok. Különösen fontos az Országos Tűzvédelmi Szabályzat betartása. Ez utóbbi előírja, hogy a menekülési útvonalakat mindig szabadon kell hagyni - ez általában 120 cm széles folyosót jelent. Az OTSZ nem tiltja a belső udvarokban a tűzgyújtást, bográcsozást vagy grillezést, persze ilyenkor fokozottan kell ügyelni a biztonságra. Érdemes előre egyeztetni a tűzoltósággal és értesíteni a szomszédokat is. Jó ötlet lehet egy tűzoltó készüléket is beszerezni erre az esetre (Báthoryné Nagy et al., 2019; *Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 45/2023. (XII. 14.) önkormányzati rendelete a kerületi építési szabályzatról*, 2024).

2025.01.01-én lépett hatályba a Településrendezési és Építési Követelmények Alapszabályzatáról szóló kormányrendelet (TÉKA), mely felváltja az OTÉK-ot, így a 2025-ös évtől kezdve a felújításoknál már ezen rendeletet kell figyelembe venni (280/2024. (IX. 30.) *Korm. rendelet a településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról*, 2025).

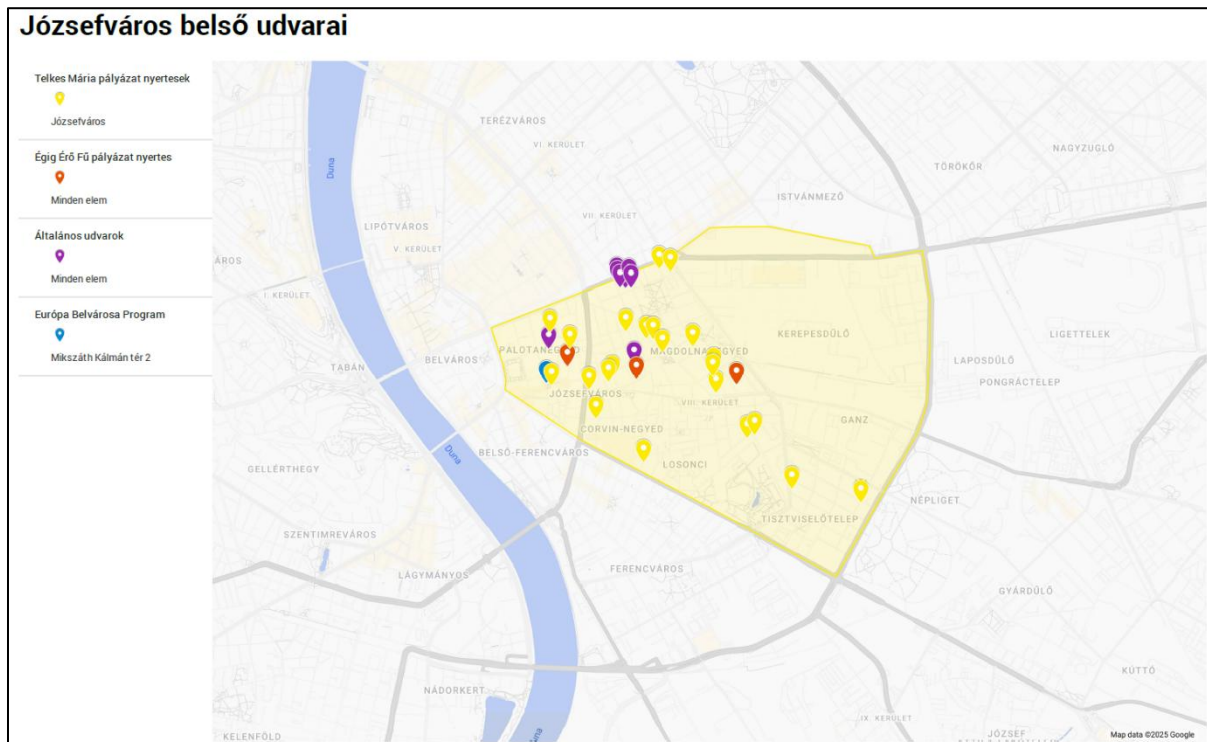
A viharok és az extrém időjárás is veszélyt jelenthetnek az udvarokra. A rendszeres karbantartással, a növényzet megfelelő gondozásával sok probléma megelőzhető. A beázások és falvizesedések gyakori gondot okoznak, ezek megoldása sokszor költséges, de elkerülhetetlen lehet. Összességében azt mondhatjuk, hogy a belső udvarok fejlesztése és megfelelő használata összetett feladat. Jogi ismereteket, közös döntéshozatalt és gyakran jelentős beruházást igényel. A siker kulcsa a tulajdonosi közösség együttműködése és a vonatkozó szabályok betartása. Ha ezek megvannak, a belső udvar a ház értékes közösségi terévé válhat (Báthoryné Nagy et al., 2019).

5.5. Vizsgált belső udvarok helyzete a VIII. kerületben

A választott udvarokat egy összesítő táblázaton keresztül vizsgáltam különböző szempontok alapján (lásd 3. táblázat). A táblázat összes elemét, vizsgálati szempontját felsoroltam az Alkalmazott módszerek (4. fejezet) című fejezeten belül. Az alább elhelyezett képen saját készítésű térképen helyeztem el az átláthatóság végett a vizsgált udvarokat (lásd 4. ábra). A halvány sárga körbekerített terület a VIII. kerület közigazgatási határát jelzi, míg a különböző színű gombostűk más-más pályázaton nyert belső udvarokat, illetve az általános udvarok helyét mutatja meg. Sárgával jelöltem a Telkes Mária pályázat nyerteseit, piros színnel

az Égig Éró Fű pályázat nyertesait, lilával az általános udvarokat, kékkel pedig az Európa Belvárosa Program nyertesét tüntettem fel.

4. ábra: Józsefváros vizsgált udvarai térképen elhelyezve (Forrás: saját szerkesztés Google Mymaps alapján, 2025)

5.5.1. Általános udvarok

Bródy Sándor utca 17.

Az eredetileg Podmaniczky László Császári-Királyi kamarás által 1885-ben építtetett kétszintes bérpalota kocsibejáróján lovaskocsik hajthattak az udvarra, amelyet egy nagyobb belső kert ölelt körül. A két szárnyban istállók működtek Podmaniczky báró lovai számára. A környék akkoriban előkelőnek számított, a Magyar Országgyűlés Képviselőházának közelsége miatt, és több Ybl Miklós tervezte épület is található a környéken. Ma ebben az épületben helyezkedik el az Olasz Kulturális Intézet.

Az 1900-as évek elején Szávozdi Richárd gazdasági főtanácsos megvásárolta az épületet, és Schannen Ernő műépítész irányításával átalakította: 1914-re neoklasszicista homlokzatot kapott, és két emelettel bővült. Az udvari lakások is háromemeletessé váltak. A Bródy Sándor utca ekkorra már veszített arisztokratikus jellegéből, a bérpaloták lakói lassan kiköltöztek (Bálint, 2020; "Bródy Sándor utca 17.," 2015)

Martsa Múterem és Művészkert – József utca 37.

A Múterem belső udvarát körülvevő épület a 19. század végén épült. A Seenger család tulajdonában állt, kőfaragó üzemük a háztömböt átszelve működött. 1905-ben a műhely bővült, így nagyobb helyre költözött, az üres helyiségeket pedig szobrászok bérelték ki. 1949-től Martsa István szobrász, illetve festőművész felesége költözött be, nekik köszönhető a rengeteg színben díszelő kert is. A József utca 37-es

5. ábra: A Martsa Múterem és Művészkert kertje (Forrás: Kovács Krisztina, <https://budapestbrand.hu/2022/09/japankerttol-a-szazadfordulos-aramatalakitoig-5-nagy-kedvencunk-a-kulturalis-orokseg-napjain/>, 2025)

házsám alatt található Művészkert homlokzata romantikus, Velencében található palotákra hajazó arculatát Kauser József tervezte (“Rólunk - Martsa Múterem és Művészkert,” N.a.). A közel 200 fajtából álló kerti növényeket a művészházaspár telepítette és gondozta. Megtalálhatók benne Martsa István szobrainak munkapéldányai is tervezte (“Rólunk - Martsa Múterem és Művészkert,” N.a.).

5.5.2. TransHerit

Luther utca 1c

A Luther utca 1c szám alatti épület belső udvara egy 121 m²-es szürkeudvar, mely a Népszínház negyedben található meg. A háznak három emelete van, plusz a földszint, a benapozottság nagyon gyenge, a terület mélyárnyékos. A háznak csatlakozó udvaros beépítése van, így ezen udvarról bejuthatunk a Rákóczi út 57a szám alatt található épület belső udvarába. Az összesítő táblázatban vizsgált adatok közül (lásd 3. táblázat) ezen udvarban megtalálható poroló,

6. ábra: Luther utca 1c csatlakozó udvarának bejárata és belseje (Forrás: saját kép, 2025)

közműdoboz, eredeti keramit, valamint tűzfal. Az udvarban nincsen kerékpártároló, se pince, valamint kút/fali csap és kültéri kiülő sem található meg. Növényalkalmazása nem jelentős, néhány balkonládában találhatóak meg növények az erkélyen, valamint a földszinti 2 kő növénytartóban található *Hedera helix*.

Luther utca 3.

Ezen szám alatt található ház a MÁV (Magyar Államvasutak Zrt.) oktató központja. A belső udvara 181, 74 m²-es zöldudvar a Népszínház negyedben. Az épületben a földszinten kívül 3 emelet van, a megközelítése forgalmas utcáról lehetséges. Az udvar jellemzően félárnyékban van, így ennek megfelelően alkalmazták a növényeket is. Kő növénytartókban található meg mindenféle árnyéktűrő taxon, például *Hedera helix*. Ezen

7. ábra: Luther utca 3. belső udvara és kiülője (Forrás: saját kép, 2025)

taxon van továbbá felfuttatva az épület tűzfalára és farácsos szerkezetre is az udvarban. Ültetve van ide egy fa is, mely hatalmas lombja igencsak árnyékolja az itteni teret. A területen kerékpártároló, fali csap és kültéri kiülő is észrevehető, az épületben van pince, viszont poroló, közműdoboz, keramit nincsen (lásd 3. táblázat). Az épület beépítése csatlakozó udvaros, mivel a Bezerédj utca 16a egyik belső udvara is ebbe a térbe nyílik, viszont a kettő kert között átjárni nem lehet (lásd 27. ábra).

Kiss József utca 4.

A területen álló belső udvar egy 153 m²-es szürkeudvar a Népszínház negyedben. Az épületben megtalálható szintek száma 3, plusz a földszint. Az udvar mélyárnyékos, nyirkos és

a közterületi csatlakozás jellege forgalmas utca. Az összesítő táblázatban vizsgált adataim (lásd 3. táblázat) a jelen udvarra a következők: poroló és kerékpártároló nem található, valamint pince és fali csap vagy kút sem. Közműdoboz, eredeti keramit, tűzfal és kerti kiülő megtalálható a helyen. A növények száma nem jelentős, a homlokzaton (lásd 28. ábra) előfordul pár balkonládákban és dézsákban. Az telek beépítése csatlakozó udvaros, így ebből az udvarból át lehet menni a Rákóczi út 57a szám alatt található épület belső udvarába.

8. ábra: Kiss József utca 4. csatlakozó beépítésű belső udvara
(Forrás: saját kép, 2025)

Kiss József utca 2a

Ezen szám alatti épület udvara a mérés alapján 180 m². A terület szintén szürkeudvar a Népszínház utcában, mely a Kiss József utca 4. és a Kiss József utca 2. szám mellett helyezkedik el. Mélyárnyékos, nedves, mohás és komor hangulatú. Az épületben 3 szint található, plusz a földszint (lásd 3. táblázat). A földszinten 3 db lakáshoz 3 db 15 cm magasságú lépcsőfokon lehet feljutni. Poroló maradványa és kültéri

9. ábra: Kiss József utca 2a udvara, homlokzata és tűzfala (Forrás: saját kép, 2025)

kiülésre alkalmas eszköz nem található, közműdoboz és kerékpártároló elhelyezésre került. Az erkélyeken keramit is megtalálható. Pince nincsen, az épület bejárata pedig egy forgalmas utcáról közelíthető meg. Az egyik homlokzat egy tűzfal, a növényalkalmazás nem jelentős. Növények az erkélyeken balkonládákban találhatók meg kevés számmal, valamint egy kis méretű *Thuja orientalis* áll szintén balkonládában.

Kiss József utca 2.

A Kiss József utca 2-es szám alatti belső udvar 135 m²-es szürkeudvar. Mint az előző udvar, ez is mélyárnyékos, nedves és rossz hangulatot áraszt. Szintén a Népszínház utcában található 4 emeletes épület a földszinttel együtt. A tér üres, csak a szemetestárolók vannak az udvaron. Poroló és kerékpártároló, mint vizsgált elemek nincsenek a helyen, ellenben közműdoboz, keramit és tűzfal látható

10. ábra: Kiss József utca 2 üres udvara, homlokzata és növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025)

A táblázati adatok alapján (lásd 3. táblázat) nézve a területen nem található kút vagy fali csap, pince, sem kültéri kiülő. Az épület közterületi csatlakozása szintén forgalmas útról történik. A növényalkalmazás itt is gyér, néhány balkonládába ültetett taxon található az erkélyeken. Egyedi értéknek megemlíteném a régi lépcsőt (lásd 29. ábra), ezen kívül az épületnek van egy nem használt, elhagyatott padlása.

Bezerédj utca 16a

A Népszínház negyedben, az épület száma alatt megtalálható egy görögkatolikus óvoda és a Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum egyaránt (lásd 30. ábra). A táblázatban ezt a kettőt külön elemnek jelöltem.

11. ábra: A Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum belső sportpályája (Forrás: saját kép, 2025)

A Technikumnak 370 m²-es udvara van, de az egész burkolt, az egyik fele térkővel, a másik öntött gumival a sportolás miatt. Szürkeudvar, félárnyékos, de inkább árnyékos terület, mely a Népszínház negyedben látogatható meg. Az épületnek 3 szintje van a földszinttel együtt. A vizsgált elemek közül (lásd 3. táblázat) megtalálható az eredeti poroló a falon, közműdoboz, pince tűzfal és kültéri kiülő is az itt tanuló diákoknak. Kerékpártároló és keramit nincs, növényből 1 sarokban 1 darab taxon található, de ezen kívül semmi más - ezt a táblázatban úgy jelöltem, mintha nem is lenne növény. Az épület forgalmas utcáról közelíthető meg.

12. ábra: Görögkatolikus óvoda nagyobbik udvarának bejárata a kiülőkkel és a szemben lévő oldalon lévő játszóeszközök (Forrás: saját kép, 2025)

Az óvodának 2 udvara van, az egyik egy kisebb, 48 m²-es szürkeudvar, mely teljesen burkolt. Ezt kismotor tárolásra használják csak (lásd 32. ábra), így csak kerékpártárolók vannak elhelyezve. Megtalálható pár dézsás növény is (lásd 33. ábra), de nem számottevően. A vizsgált adatok közül poroló, közműdoboz, kút vagy fali csap és keramit nincs, tűzfal, illetve kültéri kiülő sem található meg. Ez az udvar szomszédos egy másik udvarral, átmenni

nem lehet a kettő között, de át lehet látni egyikből a másikba (lásd 31. ábra). Az udvar félárnyékos és pince található az épületben.

Az óvoda nagyobbik udvara egy 294 m²-es belső udvar, ahol játszani szoktak az oda járó gyerekek (lásd 12. ábra). Itt poroló és keramit nincs, ellenben közműdoboz, kerékpártároló, tűzfal, fali csap és kültéri kiülő is látható. Ezen kívül található homokozó, sok a játszóeszköz, mellyel a gyerekek el tudják tölteni az időt. Az udvar félárnyékos és közepén található egy fa, de ennek ellenére is a szürkeudvar kategóriába sorolnám a burkoltsági arány magassága többi növény hiánya miatt.

5.5.3. Pályázatok nyertesei és megvalósulások

Égig Érő Fű pályázat nyertesei

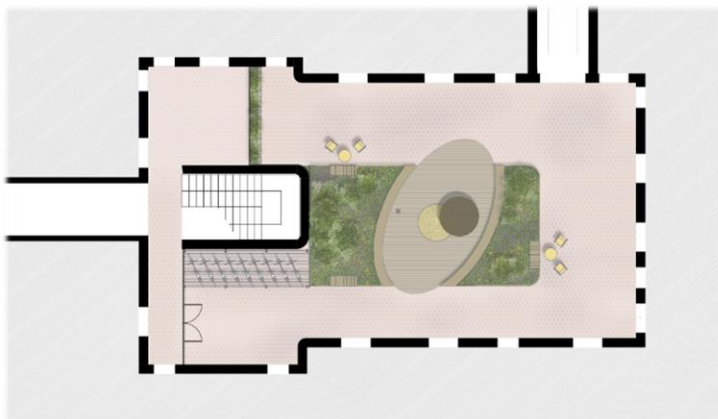
Lujza utca 36.

A józsefvárosi Lujza utca 36. társasház udvara a zöldfelületek növelésére és közösségi tér kialakítására fókuszáló Égig Érő Fű pályázat projektje keretében újult meg, melyet a lakóközösség a Qvarta építésirodával közösen tervezett és valósított meg. A kert projektje egészen 2022-ig nyúlik vissza. A teljesen kőburkolt udvar helyén zöldterület, fedett kerékpártároló, ülőhelyek, egy homokozó és növényfuttató kaptak helyet, igazodva az épület építészeti stílusához. Meghatározó szempont volt, hogy karakteres elem a falak lekerekítése több helyen is a házban, így az elhelyezett kerti elem sarkai is ezt tükrözik (lásd 13. ábra).

Központi elemként egy fórum funkcionál, amely gyülekező- és beszélgetőhelyként, valamint lakógyűlések helyszínékként szolgál (lásd 14. ábra). A homokozó fedéllel asztallá alakítható, a

13. ábra: Lujza utca 36. belső udvara. (Forrás: <https://www.qvarta.eu/works-hun/lujza-udvar> Letöltés: 2024.11.17.)

14. ábra: Lujza utca 36. belső udvara a felújítás után. (Forrás: <https://www.qvarta.eu/works-hun/lujza-udvar> Letöltés: 2024.11.17.)

növényfuttató térelválasztóként is működik, míg az ültetőtálca körül további ülőhelyek találhatóak. Az alacsony fenntartású évelők és színes egynyári virágok az udvar mikroklímáját javítják, és vizuálisan is feldobják a teret.

A projekt a Fővárosi Önkormányzat Égig érő fű (2023) programja keretében támogatást nyert, amely lehetővé tette a megvalósítást (“Zöld sziget egy gangos házban,” 2024) (Qvarta Design Kft., N.a.).

Tavaszmező utca 2.

A Tavaszmező utca 2-es szám alatt található épület belsejében, egy körülbelül 127 m²-es belső udvar található. Az udvar tipikus zöldudvar emelt ágyásokkal és dézsás növényekkel zöldítve (lásd 34. ábra). A szépen fásított utca a Csarnok negyedben lelhető fel. Az épület 3 emeletes, a földszinten közműdoboz,

15. ábra: Tavaszmező u. 2. berendezési tárgyai (Forrás: saját kép, 2025)

eredeti keramit és kültéri kiülő is megtalálható. A többi vizsgált elem, mint a poroló, kerékpártároló, pince, tűzfal és kút vagy fali csap ezen udvarban nincs (lásd 3. táblázat). A terület benapozottsága jellemzően árnyékos, félárnyékos, az épület megközelítése nem forgalmas utcáról lehetséges. A homlokzat gyönyörűen felújított, kiváló állapotú és díszített. Növényalkalmazása az árnyéki, félárnyéki taxonokra korlátozódik, mint például a *Geranium sp.*, *Ilex sp.*, *Pelargonium* fajok és a *Hedera helix*.

Telkes Mária pályázat nyertesei

József körút 50.

A József krt. 50. házszám alatt található épület belső udvara egy kulccsal zárható, körülbelül 26 m²-es zöldudvar a Csarnok negyedben. Az épület a Telkes Mária zöldítési pályázaton nyert 2023-ban 1.500.000 forintot (lásd 2. táblázat) (*Józsefvárosi Önkormányzat, 2022c*), mely összeget látszólag virágtartókra, növényekre és a burkolat felújítására fordították (lásd 3. táblázat). Az épületnek a földszinten kívül 3 emelete van, a vizsgált elemek közül közműdoboz, fali csap és kültéri kiülő található (lásd 16. ábra). Az udvaron nem található poroló, kerékpártároló, keramit, tűzfal és pince sem. A benapozottság gyenge, a terület árnyékos. A közterületre való csatlakozás egy forgalmas körútról történik. A növényalkalmazás gyér, a kaspókban többek között megtalálható *Hedera helix* és *Dryopteris* fajok is.

16. ábra: József krt. 50. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)

Déri Miksa utca 18.

A Déri Miksa utca 18-as szám alatt található épület a Csarnok negyedben helyezkedik el és két kisebb méretű udvar lelhető fel benne. A két udvar a méréseim alapján egyforma méretű, 20 m²-esek. Mindkét udvar mélyárnyékos, valamint egy felújított zöld közterületről érhetőek el.

Az első udvar (lásd 35. ábra) tipikus szürkeudvar, az erkélyeken csak 2-3 balkonlád a látható. A pályázati összeget kerékpártároló elhelyezésére (lásd 17. ábra) és homlokzatfelújításra költötték el. Az épület egyik része négy, a másik öt emeletes a földszinten kívül. Az első udvarban a táblázatban vizsgált adatok közül a legtöbb megtalálható, ilyen például a poroló, közműdoboz, kerékpártároló, keramit, pince és tűzfal is. Fali csap vagy kút, illetve kültéri kiülő nem látható az udvarban (lásd 3. táblázat).

17. ábra: A Déri Miksa utca 18. első számú udvarának kerékpártárolója és homlokzata (Forrás: saját képek 2025)

Az épület második számú udvara szintén szürkeudvar (lásd 36. ábra), valamint a pályázati összeg ezen udvarban is a kerékpártároló elhelyezésére és homlokzat felújítására lett fordítva. Megtalálható itt két fa növénytartó, valószínű ezek is a pályázati összeg keretén belül

18. ábra: A Déri Miksa utca 18. második számú udvarának növénytartói (Forrás: saját kép, 2025)

kerültek ide, de ezek jelenleg üresek vagy a növényei elpusztultak. Az emeletszám ebben az udvarban is 4+1 és 5+1, poroló, közműdoboznem található a helyen. A további elemek közül jelen van a kerékpártároló, keramit, pince, tűzfal, kültéri kiülő és egy fali csap is.

A társasház az „A”: Zöld udvar program nevű modulra 400.000 forintot nyert, az „E’: Kerékpártároló program nevű modulra pedig 629.856 forintot (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022e). Ezek közül a kerékpártárolás megvalósult, ahogy a növényekre fordított összeg is, csak a vásárolt növénytartókból minden kihalt (lásd 18. ábra).

Nagy Fuvaros utca 14.

A Nagy Fuvaros utca 14. szám alatti épület belső udvara egy 93 m²-es balkonkert a Magdolna negyedben. Az épület szintén a Józsefvárosi Önkormányzat Telkes Mária zöldítési pályázatán nyert a 2022-es évben. A nyert összeg 400.000 forint volt (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022g), melyet a burkolat felújítására, egységes balkonládák elhelyezésére és a 2 elfolyó cseréjére használták fel. Az épület két szintes a földszinten kívül. A figyelembe vett táblázati elemek közül az udvaron fellelhetőek közműdobozok, a bejárati kapu mentén lévő folyosón megtalálható még az eredeti keramit, az épületben van pince, fali csap és kültéri kiülő is (lásd 3. táblázat). Nem található meg poroló, kerékpártároló és tűzfal sem. Az udvarra az árnyék, félárnyék jellemző, a közterületi csatlakozás jellege egy forgalmas út.

19. ábra: A Nagy Fuvaros utca 14. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)

20. ábra: A Nagy Fuvaros utca 14. belső homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)

A növényalkalmazás az árnyéki, félárnyéki növényekre korlátozódik a földszinten, az erkélyeken kisebb számban naposabb helyre való taxonok is megtalálhatóak. A földszinti növények között megtalálhatóak *Ilex sp.*, *Hydrangea sp.*, *Leander sp.*, *Bergenia* és *Taxus* fajok, valamint *Yucca recurvifolia* is. A házban egy padlás is lett kialakítva, ezen kívül egyéb észrevétel még, hogy a földszinti udvarról nyíló lakások bejárata az alapszintnél 4 lépcsőfokkal feljebb kezdődnek.

Berzsenyi utca 3.

A ház a Népszínház negyedben helyezkedik el. Az épület udvara egy 53 m²-es szürkeudvar, mely árnyékos és nyirkos (lásd 37. ábra). A pályázaton nyert összeg ezen társasházban 1.372.875 forint volt (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022n). Ezen összegből látszólag nem valósult meg semmi a pályázati feltételekből. Két emelet van a

21. ábra: Berzsenyi utca 3. gyér növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025)

földszinten kívül, a további elemzett adatok közül az udvaron jelen van közműdoboz, keramit a bejárati folyosó mentén és található itt pince is (lásd 3. táblázat). Kültéri kiülő, kút vagy fali csap, tűzfal, kerékpártároló és poroló nincs a térben. A ház elérése nem forgalmas utcáról történik. Kerékpárokat véltem felfedezni az erkélyeken, így annak tárolására alkalmas eszközre lenne igény. A térben árnyéki növényekből látható kevés számmal a földszinten és az erkélyeken balkonládákban, de ezek véleményem szerint nem a támogatási összegből lettek vásárolva. Ilyenek többek között az *Adiantum* fajok, a *Hedera helix*, valamint *Pelargonium* fajok találhatóak meg az erkélyi ládákban a naposabb részeken.

Mátyás tér 17.

A Magdolna negyedben megtalálható Mátyás tér 17. szám alatt álló épület egy zöld közterületről közelíthető meg. A házban lévő udvar körülbelül egy 30 m²-es szürkeudvar. A Telkes Mária pályázat 421.502 forintos összege (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022q) burkolatfelújításra és egységes fa virágtartókra lett felhasználva, valamint a benne lévő taxonokra. Az épületnek 3 emelete van, plusz a földszint, nagyon keskeny és nagyon szűk, így igen árnyékos a terület. A kicsi udvarban látható egy szép eredeti poroló, közműdoboz és tűzfal. Kerékpár tárolására alkalmas eszköz nincsen, de ennek igényére sem láttam példát. Keramit a burkolaton nincs jelen, pincét nem véltem felfedezni, valamint kút vagy fali csap, illetve kültéri kiülő sincs a területen (lásd 3. táblázat). A belső rész növényalkalmazása gyér, a növénytartókban (lásd 38.

22. ábra: Mátyás tér 17. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)

ábra) *Aucuba japonica* 'Variegata' látható, de ezek közül néhány már elpusztult a rossz körülmények miatt.

Légszesz utca 6.

A Légszesz utca 6-os házszám alatti épület belső udvara egy 75 m²-es zöldudvar, mely a Népszínház negyedben található meg. Az épületnek 1 emelete van (lásd 39. ábra), a terület félárnyékos. Poroló, keramit, pince, kút vagy fali csap és tűzfal sem található az udvarban. Megtalálható viszont kerékpár tárolására alkalmas eszköz, közműdoboz és kültéri kiülő is (lásd 3. táblázat).

23. ábra: Légszesz utca 6. ágyásai (Forrás: saját kép, 2025)

A pályázaton nyert összegük 597.904 forint volt (lásd 2. táblázat) (Józsefvárosi Önkormányzat, 2022t). Az udvar tipikus zöldudvar, mivel ágyások és fák is láthatók benne. Növényalkalmazása korlátozódik az árnyéki/félárnyéki taxonokra, valamint hagymás növényekre. A területen megtalálható egy *Thuja occidentalis*,

Hedera helix az ágyásban, hagymások a teraszon cserépben és az ágyásokban is észrevehetők, valamint cserépben látható néhány lakás előtt *Aspidistra elatior*. Az egyik ágyásban egy, a másik ágyásban egy kisebb és egy nagyobb fa él, melyek még inkább árnyékolják az udvar területét.

A terület romos és rossz állapotú, sok lakó szemét és egyéb bútorok, használatlan tárgyak tárolására használja. Kerékpártároló elhelyezésére szükség lenne, mivel több lakó is használ biciklit. Az épület egy nem forgalmas útról közelíthető meg.

6. Vizsgálatok összegzése

A dolgozatban alkalmazott módszertani megközelítés kiemelt szerepet kap: kvalitatív elemzéseket végeztem, melyek során a helyszíni vizsgálatok, pályázati adatok, klímavédelmi és stratégiai dokumentumok, valamint zöldítéshez és fejlesztéshez kapcsolódó anyagok által tártam fel a belső udvarok jelenlegi helyzetét, azok típusait, támogatási lehetőségeit és fejlődési irányait a VIII. kerületben. Ez a módszer lehetővé tette, hogy átfogó képet kapjak a kerület zöldfelületi infrastruktúrájáról és az eredmények alapján konkrét javaslatokat fogalmazhassak meg a fenntartható fejlődés érdekében.

A vizsgálatok egyik kulcsfontosságú része a belső udvarok meglátogatása és felmérése (lásd 3. táblázat), azokban a pályázati felújítás eredményeinek keresése és a pályázati adatlapokon szereplő elszámolható költségek összevetése (lásd 1. táblázat) volt. Helyszíneléseimből való következtetésül levonva elmondhatom, hogy Józsefvárosban balkonkertek, udvarkertek, zöldudvarok és szürkeudvarok is megtalálhatóak, ezek mindegyike különböző kihívásokkal, lehetőségekkel bírnak a zöldítés szempontjából. A legelterjedtebb típus a szürkeudvar, melyben a burkolt felületek arányai a mérvadóak, általában jelentéktelen mennyiségű/minőségű növényt tartalmaznak, a rossz fényviszonyok és a szűk terület miatt a zöldítés nehézségei merülnek fel.

A kutatás fókuszába kerültek az úgynevezett pályázati lehetőségek is, mint például a Telkes Mária támogatási program vagy az Égig Éró Fű, melyek lehetővé teszik a társasházak és lakóközösségek számára, hogy saját udvaraikat zöldebbé, barátságosabbá és élhetőbbé tegyék. Ezek a finanszírozási lehetőségek elősegítik a városi mikroklíma javítását, a hősziget-hatás mérséklését, valamint a közösségi részvétel erősítését. Ezen programokat alaposan áttekintettem, figyelve a támogatási összeg, a pályázati feltételek, valamint a támogatás lehetséges és tényleges módjára. A támogatások által nyert udvarok között több sikeres példát találtam, de általánosságban elmondható, hogy a fejlesztési megvalósulások sokszor nem látszódnak, nem történt tényleges zöldítés vagy történt, csak már alig látszik nyoma a rossz taxonválasztások miatt.

A belső udvarok jelenlegi helyzete mellett fontos hangsúlyozni a meglévő problémákat is. A kutatás rámutatott például arra, hogy a zöldfelületi arány az udvarokon belül általában alacsony és a városi környezet hőmérsékleti különbségei kedvezőtlenek, hiszen a belváros ezen részeiben a hősziget-hatás dinamikusan növekszik. Ezen felül az udvarok zöldítése és fenntartása gyakran szembe kerül a jogszabályi és társasházi gyakorlat nehézségeivel, mint például a tulajdonjogi kérdések vagy a fenntartási kötelezettségek.

Szaktervezésemben példákat kerestem a területben lehetséges és megvalósított, illetve folyamatosan lezajló zöld fejlesztésekre. Ezekből is látszik, hogy van még lehetőség a fenntartható zöldfelületi rendszerek kiépítésére, többek között a városi közösségi kertek, vertikális növényfalak támogatásával is.

Terepi bejárásaim során szembe került az is, hogy ám a legtöbb udvar szürkeudvar a területben, sokszor ez ellen nem lehet tenni, vagy csak nagyon keveset az elhelyezkedés, fényviszonyok vagy a fenntartási kötelezettség miatt. Ennek ellenére örömmel láttam, hogy még a lehetetlen helyzetű belső udvarokban is vannak személyek, akik – akár saját mentális egészségük miatt, akár nem – próbálkoznak apróbb zöldítéssel.

7. Következtetések és javaslatok

Tapasztalataim és a vizsgált dokumentumok alapján a Józsefvárosban kiírt zöldítési pályázatok több ponton további szabályozást igényelnek. A feltételek sok esetben nem elég egyértelműek, így előfordulhat, hogy a támogatások nem kizárólag a zöldfelületek fejlesztését szolgálják. Példaként említhető a Telkes Mária pályázat, amelyben a kertibútorok és kiegészítők is az elszámolható költségek között szerepelnek (lásd 1. táblázat). Ez a megfogalmazás túlságosan tág, így lehetőséget ad olyan eszközök beszerzésére is, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a zöldítéshez.

A Telkes Mária pályázat esetében a támogatási összeg legalább 40%-át szükséges növénytelepítésre, növény- és termőföld beszerzésre, valamint bontási vagy földmunkákra fordítani. Ezt az arányt alacsonynak tartom. A 2022-ben elérhető, pályázónként maximálisan 1 500 000 Ft támogatási összeg 40%-a, tehát 600 000 Ft, a felsorolt munkálatok finanszírozására nem elegendő. A keretösszeget 2024-ben 3 000 000 Ft-ra emelték, ennek 40%-a már potenciálisabb összegnek minősülhet a felújításokhoz. Ezzel szemben az Égig Éró Fű pályázat sokkal realitásosabb arányokat és részletesebb szabályozást alkalmaz. Itt a támogatási összeg legalább 60%-át kell zöldfelület-létesítéssel összefüggő tevékenységekre fordítani, és az elszámolható munkálatok pontos felsorolása is megtalálható a kiírásban. A 3 000 000–3 500 000 Ft közötti elérhető támogatási összeg ezzel az aránnyal kombinálva megfelelő alapot teremt a pályázati célok teljesítéséhez.

A pályázatokra fordított éves keretösszeg általában 30 000 000 Ft volt, amely a célok megvalósításához alapvetően elegendő. Csak a 2024-es Égig Éró Fű program esetében emelték fel ezt az összeget 40 000 000 Ft-ra. A támogatás mértéke korábban az elszámolható költségek maximum 80%-a volt, 2023-tól azonban az Égig Éró Fű esetében ez 90%-ra nőtt, ami kifejezetten kedvező változás.

A fenntartási időszakot a pályázatok jelenlegi formájukban túl rövidnek tartom. A Telkes Mária program esetében legalább 24 hónap, az Égig Éró Fűnél pedig minimum 12 hónap az előírt időtartam. Ezek az időszakok nem biztosítanak elegendő garanciát a hosszú távú eredmények megőrzésére. Célszerű lenne a pályázó fenntartási kötelezettségét legalább 4–5 évre meghosszabbítani, valamint a fenntartás ellenőrzését a pályázati feltételek közé kötelező elemként beépíteni, nem pedig opcionális lehetőségként megfogalmazni.

A további három zöldítési pályázat — Zöld Udvar, Homlokzatzöldítés és Gangzöldítés — 2021-ben került először és utoljára meghirdetésre. Bár ezekben a programokban a támogatási összegek alacsonyabbak voltak, jelentős potenciál rejlik bennük. Megismétlésük a

következő években hozzájárulhatna a kerület zöldfelületeinek bővítéséhez és közösségi értékű fejlesztések megvalósulásához.

A vizsgálat során külön figyelmet fordítottam az elszámolható költségek értelmezhetőségére is. Szinte minden pályázatban szerepel a kerti bútor és kiegészítő, mint támogatható tétel, azonban ennek indokoltsága több esetben vitatható. A „kiegészítők” kategória túl általános, ezért a pontos körülhatárolása szükséges lenne. Javasolt az elszámolható elemek részletesebb felsorolása, vagy a kategória teljes eltávolítása a kiírásból.

Habár ezek a programok a „zöldítési pályázat” megnevezést viselik, több olyan elemet is támogatnak, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a növényesítéshez, mint például a kerékpártárolók telepítése vagy kerti bútorok beszerzése. A célzottabb felhasználás érdekében indokolt lenne a zöldfelület-fejlesztésre vonatkozó pályázatokat szigorúbban elkülöníteni a városi életér kényelmét javító fejlesztésektől, és ez utóbbiakra külön tematikus támogatási formát létrehozni.

A terepbejárások során több olyan udvart is azonosítottam, ahol a támogatásból homlokzatfelújítás valósult meg, noha ez nem szerepelt az elszámolható költségek listáján. Más esetekben a zöldítés nyomai sem voltak felfedezhetők, ami a projektellenőrzés hiányosságaira utal. Ez is alátámasztja, hogy a rendszeres, kötelező ellenőrzés bevezetése indokolt lenne.

Továbbá tapasztalataim szerint számos olyan társasház is pályázhat, ahol a növényesítés sikeres megvalósítása fizikailag nem lehetséges — például a fényhiány vagy kedvezőtlen tájolás miatt. Ezekben az esetekben az elnyert támogatás nem vezetne fenntartható eredményre, mivel a növények rövid időn belül elpusztulnának. Ezt elkerülendő, javasolt lenne egy előzetes helyszíni alkalmassági vizsgálat bevezetése, amely megállapítja, hogy az adott udvar valóban alkalmas-e zöldítésre. Az ilyen udvarok számára külön, esztétikai jellegű fejlesztési pályázatokat lehetne meghirdetni, például burkolat- és homlokzatfelújításra, kültéri bútorzat kialakítására és díszítő eszközök elhelyezésére.

8. Összefoglalás

A dolgozatban alkalmazott módszertani megközelítés kvalitatív elemzésekre épült, mely során a helyszíni vizsgálatok, pályázati adatok, klímavédelmi- és stratégiai dokumentumok, valamint zöldítéshez és fejlesztéshez kapcsolódó anyagok kerültek feldolgozásra a VIII. kerület belső udvarainak zöldfelületi helyzetének, típusainak, támogatási lehetőségeinek és fejlődési irányainak feltárására. Ennek a megközelítésnek köszönhetően átfogó képet kaptam a kerület zöldinfrastruktúrájáról, amely alapján konkrét javaslatokat tudtam megfogalmazni a fenntartható fejlődés elősegítésére.

A vizsgálatok egyik központi eleme a belső udvarok terepi bejárása volt, különös figyelemmel a pályázati felújítások eredményeire és az elszámolható költségek pályázati adatokkal való összevetésére. A helyszíni tapasztalatok alapján a kerületben különböző udvartípusok, mint balkonkertek, udvarkertek, zöldudvarok és főként a burkolt felületű szürkeudvarok találhatók (lásd 25. ábra), amelyek zöldítés szempontjából eltérő kihívásokkal és lehetőségekkel bírnak. A szürkeudvarok esetében a zöldfelületi arány alacsony, a rossz fényviszonyok és szűk területi adottságok nehezítik a növénytelepítést.

A kutatás betekintést nyújtott a kerületben elérhető pályázati támogatásokba is, mint a Telkes Mária program vagy az Égig Éró Fű, amelyek a társasházak zöldítését segítik elő. Ezek a programok támogatják a városi mikroklíma javítását, a hősziget-hatás csökkentését és a közösségi részvételt. A pályázatok részletes elemzése során megállapítottam, hogy bár vannak sikeres zöldítési projektek, az esetek nagy részében a zöldítési intézkedések vagy nem valósultak meg, vagy rossz növényválasztás miatt nem tartósak.

A dolgozat rámutatott a belső udvarok zöldfelületi arányának általános alacsony szintjére és a városi környezet kedvezőtlen hőmérsékleti viszonyaira, amelyek a hősziget-hatás dinamikus növekedését eredményezik. A zöldítés és fenntartás több esetben jogi és társasházi problémákba ütközik, például tulajdonjogi kérdésekbe és fenntartási felelősségekbe.

A vizsgálatok során példákat gyűjtöttem a kerületben megvalósult és folyamatban lévő zöld fejlesztésekre, például közösségi kertek és vertikális növényfalak létesítésére, amelyek további lehetőséget kínálnak a fenntartható zöldfelületi rendszerek kialakítására. Bár a legtöbb udvar szürkeudvar, és ahelyett, hogy ezzel szemben hatékony beavatkozás történne, sok esetben a korlátozó adottságok miatt csak kis léptékű zöldítések valósulnak meg, mégis örömteli, hogy

vannak kezdeményezők, akik akár személyes motivációból is igyekeznek növelni a zöldterületeket.

A kutatás egyik fontos következtetése, hogy a kerületben kiírt zöldítési pályázatok szabályozása nem mindig elég pontos, ami miatt nem kizárólag a zöldfelületek fejlesztésére kerül sor. Például a Telkes Mária pályázatban a zöldítésre fordítandó támogatási arány (40%) túl alacsonynak bizonyul, míg az Égig Éró Fű pályázat részletesebb és szigorúbb feltételekkel rendelkezik, így hatékonyabb támogatást nyújt. Javasolt ezen felül a fenntartási kötelezettség módosítása hosszabb, 4-5 éves időtartamra és a rendszeres ellenőrzés bevezetése. Az eredmények azt is felvetik, hogy bizonyos udvarok esetén a zöldítés fizikailag nem megvalósítható, ezért ezekre alternatív, esztétikai fejlesztési pályázatokat lenne célszerű kiírni, melyekben burkolat- vagy homlokzatfelújítás és kültéri bútorzat is megjelenhet. Összességében a dolgozat feltárta azokat a lehetőségeket és korlátokat, amelyek a VIII. kerület belső udvarainak zöldítését érintik, és hozzájárult a szabályozási és fejlesztési folyamatok finomhangolásához a fenntartható városi környezet érdekében.

9. Irodalomjegyzék

280/2024. (IX. 30.) Korm. rendelet a településrendezési és építési követelmények alapszabályzatáról, 2025.

2003. évi CXXXIII. törvény a társasházakról, 2004. , Polgári Törvénykönyv.

Abass, F., Ismail, L.H., Solla, M., 2022. A REVIEW OF COURTYARD HOUSE: HISTORY EVOLUTION FORMS, AND FUNCTIONS. ARPN Journal of Engineering and Applied Sciences 1–7.

Bálint, A., 2020. Mágnessok és művészek nyomában Bródy Sándor utca 17. [WWW Document]. europabelvarosa.hu. URL https://europabelvarosa.hu/cikk/magnasok_es_muveszek_nyomaban_Brody_Sandor17 (accessed 2.5.25).

Bársony, F., 2020. Városi közösségi kertek Magyarországon. Tét 34, 140–159. <https://doi.org/10.17649/TET.34.1.3071>

Bartha, D., 2024. Beton helyett zöld – elindult az Égig Éró Fű udvarzöldítési pályázat 4. évada [WWW Document]. <https://enbudapestem.hu/>. URL <https://enbudapestem.hu/2024/11/07/beton-helyett-zold-elindult-az-egig-ero-fu-udvarzolditesi-palyazat-4-evada> (accessed 2.5.25).

Bartha, D., 2023. Mikroparkok burjánzása Józsefvárosban – talpalatnyi zöld a forró aszfalt helyén [WWW Document]. <https://enbudapestem.hu/>. URL <https://enbudapestem.hu/2023/10/10/mikroparkok-burjanzasa-jozsefvarosban> (accessed 3.2.25).

Báthoryné Nagy, I.R., G. Korompay, J., Teremy, V., 2019. Belvárosi belső udvarok megújítása, Zöldinfrastruktúra Füzetek. Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatal, Budapest.

Bródy Sándor utca 17. [WWW Document], 2015. . <https://budapest100.hu/>. URL <https://budapest100.hu/house/brody-sandor-utca-17-2/> (accessed 2.5.25).

Budapest Főváros Önkormányzata, 2025. Folytatódik a több ütemből álló utcafásítás Józsefvárosban [WWW Document]. <https://enbudapestem.hu/>. URL <https://enbudapestem.hu/2025/01/20/folytatodik-a-tobb-utembol-allo-utcafasitas-jozsefvarosban> (accessed 3.2.25).

Budapest Főváros Önkormányzata, 2024a. Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program 2024. évi pályázati kiírás és adatlap.

Budapest Főváros Önkormányzata, 2024b. Égig Éró Fű [WWW Document]. <https://budapest.hu/>. URL <https://budapest.hu/zold-budapest/zold-palyazatok/egig-ero-fu> (accessed 4.3.25).

Budapest Főváros Önkormányzata, 2023. Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program 2023. évi pályázati kiírás és adatlap.

Budapest Főváros Önkormányzata, 2022. Égig Éró Fű 2022. évi pályázati kiírás és adatlap.

Budapest Főváros Önkormányzata, 2021. Égig Érő Fű Udvarzöldítési Program 2021. évi pályázati kiírás.

Budapest Főváros Önkormányzata, N.a. Égig Érő Fű udvarzöldítési pályázat [WWW Document]. <https://budapest.hu/>. URL <https://budapest.hu/api/file/doc/m01-eef-szines-osszefoglalo.pdf> (accessed 2.5.25).

Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 45/2023. (XII. 14.) önkormányzati rendelete a kerületi építési szabályzatról, 2024.

Budapest Főváros VIII. kerületi Polgármesteri Hivatal, 2022. Településképi Arculati Kézikönyv.

Bujáky, E., Csutora, M., 2025. „Szemléletváltás történik” – a közösségi kertek szerepe a fenntartható élelmiszerfogyasztásban. TÉT 39, 71–94. <https://doi.org/10.17649/TET.39.2.3590>

Csibi, K., Dezsényi, P., Fári, M.G., Koroknai, J., Pataky, R., Szentkirályi-Tóth, F., 2016. Zöldhomlokzatok: Függőleges zöldfelületek tervezésének, kivitelezésének műszaki és kertészeti útmutatója, Zöldinfrastruktúra Füzetek. Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft., Budapest.

Csizmadia, D., 2018. Vízérzékeny tervezés a városi szabadtereken, Zöldinfrastruktúra Füzetek. Budapesti Fővárosi Főpolgármesteri Hivatal, Budapest.

Dezsényi, P., 2025. Zöldtetők, Zöldinfrastruktúra Füzetek. Budapesti Fővárosi Főpolgármesteri Hivatal, Budapest.

Főpolgármesteri Hivatal, 2023. Ismét lehet pályázni udvarzöldítésre! [WWW Document]. <https://budapest.hu/>. URL <https://budapest.hu/hirek/2023/12/04/ismet-lehet-palyazni-udvarzolditesre> (accessed 10.11.25).

HÉTFA Elemző Központ, URBANITÁS Tervező és Tanácsadó Kft., 2019. Józsefváros Településfejlesztési Konceptió - Megalapozó vizsgálat.

Jóna, L., 2018. Belső udvarok mint közösségi terek. Tér és Társadalom 15. <https://doi.org/10.17649/TET.32.3.3032>

Józsefvárosi Önkormányzat, 2024a. „TELKES MÁRIA KLÍMAVÉDELMI ÉS KÖZTISZTASÁGI TÁRSASHÁZI TÁMOGATÁSOK 2024” pályázati kiírás.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2024b. The second phase of the street planting programme starts [WWW Document]. <https://jozsefvaros.hu/otthon/>. URL <https://jozsefvaros.hu/english/news-in-the-district/2024/08/the-second-phase-of-the-street-planting-programme-starts/> (accessed 3.2.25).

Józsefvárosi Önkormányzat, 2024c. Községi kertek Józsefvárosban [WWW Document]. <https://jozsefvaros.hu/otthon/>. URL <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2024/01/kozossegi-kertek-jozsefvarosban/> (accessed 3.18.25).

Józsefvárosi Önkormányzat, 2023a. „TELKES MÁRIA ZÖLDÍTÉSI ÉS KLÍMAVÉDELMI TÁRSASHÁZI TÁMOGATÁSOK 2023” pályázati kiírás - Második forduló.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2023b. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 122/2022. (XI. 21.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2023c. Két új zöld pályázatot írt ki a Fővárosi Önkormányzat [WWW Document]. <https://jozsefvaros.hu/otthon/>. URL <https://jozsefvaros.hu/otthon/hirdetotabla/hirek/2023/01/ket-uj-zold-palyazatot-irt-ki-a-fovarosi-onkormanyzat/> (accessed 2.5.25).

Józsefvárosi Önkormányzat, 2023d. Józsefvárosi zöldterületek – tudta? [WWW Document]. <https://jozsefvaros.hu/otthon/>. URL <https://jozsefvaros.hu/otthon/szolgáltatások-es-intezmenyek/2023/08/jozsefvarosi-zoldfeluletek-tudta/> (accessed 3.2.25).

Józsefvárosi Önkormányzat, 2023e. Beszámoló a Józsefvárosi Klímavédelmi Intézkedési Terv magvalósulásáról és a 2023-2024-es klímavédelmi célok meghatározása.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022a. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 61/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022b. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 62/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022c. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 63/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022d. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 64/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022e. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 65/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022f. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 66/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022g. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 67/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022h. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 68/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022i. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 69/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022j. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 70/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022k. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 71/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022l. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 72/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022m. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 73/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022n. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 74/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022o. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 75/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022p. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 76/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022q. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 77/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022r. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 78/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022s. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 79/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022t. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 80/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022u. Budapest Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete Kerületfejlesztési, Környezet-és Klímavédelmi Bizottságának 81/2022. (VI. 20.) sz. határozata.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022v. „TÁRSASHÁZI ZÖLD- ÉS KLÍMAVÉDELMI PROGRAMOK” című pályázati kiírása társasházak részére.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022w. „TELKES MÁRIA JÓZSEFVÁROSI TÁRSASHÁZI ZÖLDÍTÉSI ÉS KLÍMAVÉDELMI PROGRAM ” című pályázati kiírása társasházak részére.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2022x. Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzata Képviselő-testületének 35/2008.(VI:18.) sz. rendelete Józsefvárosi Kerületi Építési Szabályzatáról (JÓKÉSZ) szóló 66/2007. (XII.12.) rendelet módosításáról és egységes szerkezetbe foglalásáról.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2021a. Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzatának „Zöld udvar” pályázati felhívása társasházak és lakásszövetkezetek részére.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2021b. „HOMLOKZATZÖLDÍTÉSI PROGRAM” pályázati felhívás társasházak részére.

Józsefvárosi Önkormányzat, 2021c. „GANGZÖLDÍTÉSI PROGRAM” pályázati felhívás társasházak részére.

Kalfaoğlu HatiPoğlu, H., Mohammad, S., 2021. Courtyard in Contemporary Multi-Unit Housing: Residential Quality with Sustainability and Sense of Community. IDEALKENT 12, 802–826. <https://doi.org/10.31198/idealkent.972718>

Körner, Z.P., 2015. A budapesti bérházépítés aranykora, Ingatlanfejlesztés anno. Ingatlanfejlesztői Kerekasztal Egyesület, Budapest.

Křivohlávek, M., Týcová, B., Štědrá, K., 2021. The Living Courtyards: How to Sweep Around Your Own Front Door and Feel at Home Again.

Külső, belső megújulás | Európa Belvárosa - Józsefváros [WWW Document], 2015. . europabelvarosa.hu. URL https://europabelvarosa.hu/cikk/kulso_belso_megujulas (accessed 2.5.25).

Meggyesi, T., 2006. Városépítészet.

Nagy, S.B., 2017. Divatos udvarok - udvari divatok. Reprezentáció a késő középkori magyar várudvarok építészetében. Magyar Régészet.

Pál, J., 2005. Növényekkel borított épületek. Levegő Munkacsoport, Budapest.

Pannon Natura Kft., 2023. Józsefvárosi Környezetvédelmi Program.

Qvarta Design Kft., N.a. Lujza udvar [WWW Document]. <https://www.qvarta.eu/>. URL <https://www.qvarta.eu/works-hun/lujza-udvar> (accessed 2.5.25).

Rana, Dr.D.P., 2024. Courtyard Forms for Sustainable Urban Development: A Comprehensive Review. AJBR 7620–7628. <https://doi.org/10.53555/AJBR.v27i4S.5050>

Rólunk - Martsa Múterem és Művészkert [WWW Document], N.a. . <https://www.martsamuterem.hu/>. URL <https://www.martsamuterem.hu/rolunk/> (accessed 2.5.25).

Solla, M., 2016. A review of courtyard house: evolution forms, and functions. ARPN Journal of Engineering and Applied Sciences 11, 2557–2563.

Tatai, Z., Szőke, B., 2017. Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója. Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft., Budapest.

Tomay, K., 2006. Slumosodás és városrehabilitáció Budapesten. TÉT 20, 93–107.
<https://doi.org/10.17649/TET.20.1.1041>

Ute, A., András, I., Fonyódi, M.P., Losonczy, A.K., Zikkert, Z., 2017. Budapest Településképi Arculati Kézikönyve.

Városrehabilitáció | Európa Belvárosa - Józsefváros [WWW Document], N.a. .
[europabelvarosa.hu](https://www.europabelvarosa.hu/varosrehabilitacio). URL <https://www.europabelvarosa.hu/varosrehabilitacio> (accessed 2.5.25).

Zöld sziget egy gangos házban [WWW Document], 2024. . <https://greenfo.hu/>. URL <https://greenfo.hu/hir/zold-sziget-egy-gangos-hazban/> (accessed 2.5.25).

Zöldfalak a belvárosban | Közösségi költségvetés [WWW Document], N.a. .
<https://otlet.budapest.hu/>. URL <https://otlet.budapest.hu/projektek/234> (accessed 10.7.25).

10. Táblázat- és ábrajegyzék

1. táblázat: Vizsgált pályázatok kiírásainak és elszámolható költségeinek vizsgálata (Forrás: saját szerkesztés, 2025)	50
2. táblázat: Vizsgált pályázatok pénzügyi információinak elemzése (Forrás: saját szerkesztés, 2025).....	51
3. táblázat: Fellelt udvarok összehasonlítása megadott szempontok alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025).....	53
1. ábra: Józsefváros negyedei (Forrás: https://jozsefvaros.hu/pdfjs/web/viewer.html?file=https://jozsefvaros.hu/downloads/2024/11/4_5_2023_xii-14_kesz_rendelet-kesz-hatalyos-2024-november-22-to-pdf.pdf?ver=20241122132808 , 2025.02.16.).....	16
2. ábra: Józsefváros zöldfelületi rendszere (2019) (Forrás: Józsefváros Településfejlesztési Konceptió – Megalapozó vizsgálat – 2019; Letöltés: 2025.03.18.)	17
3. ábra: Zöldfelület-intenzitás 2015. (Forrás: Radó Dezső Terv Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve – 2021)	19
4. ábra: Józsefváros vizsgált udvarai térképen elhelyezve (Forrás: saját szerkesztés Google Mymaps alapján, 2025)	23
5. ábra: A Martsa Múterem és Művészkert kertje (Forrás: Kovács Krisztina, https://budapestbrand.hu/2022/09/japankerttol-a-szazadfordulos-aramatalakitoig-5-nagy-kedvencunk-a-kulturalis-orokseg-napjain/ , 2025).....	24
6. ábra: Luther utca 1c csatlakozó udvarának bejárata és belseje (Forrás: saját kép, 2025)	24
7. ábra: Luther utca 3. belső udvara és kiülője (Forrás: saját kép, 2025	25
8. ábra: Kiss József utca 4. csatlakozó beépítésű belső udvara (Forrás: saját kép, 2025).....	26
9. ábra: Kiss József utca 2a udvara, homlokzata és tűzfala (Forrás: saját kép, 2025).....	26
10. ábra: Kiss József utca 2 üres udvara, homlokzata és növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025).....	27
11. ábra: A Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum belső sportpályája (Forrás: saját kép, 2025)	27
12. ábra: Görögkatolikus óvoda nagyobbik udvarának bejárata a kiülőkkel és a szemben lévő oldalon lévő játszóeszközök (Forrás: saját kép, 2025).....	28

13. ábra: Lujza utca 36. belső udvara. (Forrás: https://www.qvarta.eu/works-hun/lujza-udvar Letöltés 2024.11.17.).....	29
14. ábra: Lujza utca 36. belső udvara a felújítás után. (Forrás: https://www.qvarta.eu/works-hun/lujza-udvar Letöltés: 2024.11.17.)	29
15. ábra: Tavaszmező u. 2. berendezési tárgyai (Forrás: saját kép, 2025)	30
16. ábra: József krt. 50. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)	30
17. ábra: A Déri Miksa utca 18. első számú udvarának kerékpártárolója és homlokzata (Forrás: saját képek 2025)	31
18. ábra: A Déri Miksa utca 18. második számú udvarának növénytartói (Forrás: saját kép, 2025).....	31
19. ábra: A Nagy Fuvaros utca 14. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025).....	32
20. ábra: A Nagy Fuvaros utca 14. belső homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)	32
21. ábra: Berzsenyi utca 3. gyér növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025).....	33
22. ábra: Mátyás tér 17. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)	33
23. ábra: Légszesz utca 6. ágyásai (Forrás: saját kép, 2025).....	34
24. ábra: Kördiagram a vizsgált belső udvarok méretéről (Forrás: saját szerkesztés, 2025) ...	54
25. ábra: Kördiagram a vizsgált belső udvarok udvartípusa alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025).....	54
26. ábra: Oszlopdiagram a vizsgált udvarok benapozottsága alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025).....	55
27. ábra: Luther utca 3 és Bezerédj utca 16a udvarának csatlakozása (Forrás: saját kép, 2025)	55
28. ábra: Kiss József utca 4. belső udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025.....	56
29. ábra: Kiss József utca 2 belső lépcsője (Forrás: saját kép, 2025).....	56
30. ábra: Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025).....	57
31. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarából való átlátás a mellette lévő udvarba (Forrás: saját kép, 2025).....	57
32. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025).....	58
33. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarának növényei (Forrás: saját kép, 2025) ...	58
34. ábra: Tavaszmező u. 2. belső homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)	59
35. ábra: A Déri Miksa utca 18. első számú udvarának tűzfala (Forrás: saját képek 2025).....	59
36. ábra: A Déri Miksa utca 18. második számú udvara (Forrás: saját kép, 2025)	60
37. ábra: A Berzsenyi utca 3. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)	60

38. ábra: Mátyás tér 17. növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025)	61
39. ábra: Légszesz utca 6-os szám alatti épület belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)	61

11. Mellékletek

1. táblázat: Vizsgált pályázatok kiírásainak és elszámolható költségeinek vizsgálata (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

Név	Év	Helyénvaló	Vitatható	Megjegyzés
Telkes Mária Józsefvárosi Társasházi Zöldítési és Klímavédelmi Program	2022	növények, talajjavító- és tápanyagpótló szer, föld, kerti szerszámok, növénytartók, futónövényzet kapaszkodását elősegítő eszköz, műszaki vizsgálatok díja, öntözőrendszer/kerti csap, burkolatbontás, szállítási költség, vízgűjtő- és tároló eszköz	kerti bútorok, kiegészítő elemek; kerékpártároló létesítés	kiegészítő elemek túl tág meghatározás; kerti bútorok és kiegészítő elemek közt szerepel a pad, asztal és ezek felújításához szükséges alapanyagok, pl. festék; kerékpártároló létesítésre más pályázat kellene
Telkes Mária Zöldítési és Klímavédelmi Társasházi Támogatások 2023	2023	növények, talajjavító- és tápanyagpótló szer, föld, kerti szerszámok, növénytartók, futónövényzet kapaszkodását elősegítő eszköz, műszaki vizsgálatok díja, öntözőrendszer/kerti csap, burkolatbontás, szállítási költség, vízgűjtő- és tároló eszköz; tervezői díj (elszámolható költség max 10%-a)	kerti bútorok, kiegészítő elemek	kiegészítő elemek túl tág meghatározás; kerti bútorok és kiegészítő elemek közt szerepel a pad, asztal és ezek felújításához szükséges alapanyagok, pl. festék; kerékpártároló létesítésre más pályázat kellene
Telkes Mária Klímavédelmi és Köztisztasági Társasházi Támogatások	2024	növények, talajjavító- és tápanyagpótló szer, föld, kerti szerszámok, növénytartók, futónövényzet kapaszkodását elősegítő eszköz, műszaki vizsgálatok díja, öntözőrendszer/kerti csap, burkolatbontás, szállítási költség, vízgűjtő- és tároló eszköz; tervezői díj (elszámolható költség max 30%-a)	kerti bútorok, kiegészítő elemek; magasnyomású mosó	magasnyomású mosó felesleges
Égig Érő Fű Udvarzöldítési Program	2021	növények, föld, talajjavító.és tápanyagpótló szer, földmunkák, kertrendezési munkálatok, növényorvosi, favédelmi és idősfá ápolási munkálatok, szakember felfogadása, gyalogos burkolatok létesítése, öntözőrendszer, kerti szerszámok beszerzése, növénykonténerek, munkagép bérlés, vízarchitektúra kialakítása, futónövényekhez rács, műszaki vizsgálatok egy része	kerti bútorok, kiegészítők	kerti bútor és kiegészítő elemeken belül szerepel a kerékpártároló, mely nem kapcsolódik közvetlenül az udvarzöldítéshez; a kiegészítők túl tág fogalom
	2022	növények, föld, talajjavító.és tápanyagpótló szer, földmunkák, kertrendezési munkálatok, növényorvosi, favédelmi és idősfá ápolási munkálatok, szakember felfogadása, gyalogos burkolatok létesítése, öntözőrendszer, kerti szerszámok beszerzése, növénykonténerek, munkagép bérlés, vízarchitektúra kialakítása, futónövényekhez rács, műszaki vizsgálatok egy része	kerti bútorok, kiegészítők	kerti bútor és kiegészítő elemeken belül szerepel a kerékpártároló, mely nem kapcsolódik közvetlenül az udvarzöldítéshez; a kiegészítők túl tág fogalom
	2023	növények, föld, talajjavító.és tápanyagpótló szer, földmunkák, kertrendezési munkálatok, növényorvosi, favédelmi és idősfá ápolási munkálatok, szakember felfogadása, gyalogos burkolatok létesítése, öntözőrendszer, kerti szerszámok beszerzése, növénykonténerek, munkagép bérlés, vízarchitektúra kialakítása, futónövényekhez rács, műszaki vizsgálatok egy része	kerti bútorok, kiegészítők	kerti bútor és kiegészítő elemeken belül szerepel a kerékpártároló, mely nem kapcsolódik közvetlenül az udvarzöldítéshez; a kiegészítők túl tág fogalom

	2024	fűmag beszerzés és telepítés, zöldfelület létesítésével kapcsolatos munkák, termőföld, tápanyagpótló szerek, növényládák, fávédelmi és faápolási munkák és ehhez kapcsolódó eszközök beszerzése, szakember felfogadása, futónövényekhez rács, esővízgyűjtő és tárolásához alkalmas eszköz, vízarchitektúra, öntözőrendszer kialakítása, gyalogos burkolatok létesítése, kerti szerszámok beszerzése, részben műszaki vizsgálatok és tervezés díja	kerti bútor, kiegészítő elemek	kerti bútor és kiegészítő elemeken belül szerepel a kerékpártároló, mely nem kapcsolódik közvetlenül az udvarzöldítéshez; a kiegészítők túl tág fogalom
Zöld Udvar Pályázat	2021	növények a támogatási összeg min. 30%-ában, föld, talajjavító és tápanyagpótló szerek, kerti szerszámok, munkaeszközök, növénytartók, esővízgyűjtő, vízarchitektúra, műszaki vizsgálatok elvégzésének egy része, öntözőrendszer/kerti csap, burkolat bontás, szállítási költség	kerti bútor, kiegészítő elemek	kerti bútor és kiegészítő elemeken belül szerepel a kerékpártároló, mely nem kapcsolódik közvetlenül az udvarzöldítéshez; a kiegészítők túl tág fogalom
Homlokzatzöldítési Program	2021	vertikális felületen életképes növények, föld, tápanyagpótló szerek, kerti szerszámok, munkaeszközök, növénytartók, futónövényzet kapaszkodását elősegítő eszközök, műszaki vizsgálatok egy része	-	-
Gangzöldítési Program	2021	növények, föld, tápanyagpótló szer, kerti szerszám, munkaeszköz, növénytartók, műszaki vizsgálatok egy része	kerti bútor, kiegészítő elemek	kiegészítő elemek túl tág fogalom

2. táblázat: Vizsgált pályázatok pénzügyi információinak elemzése (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

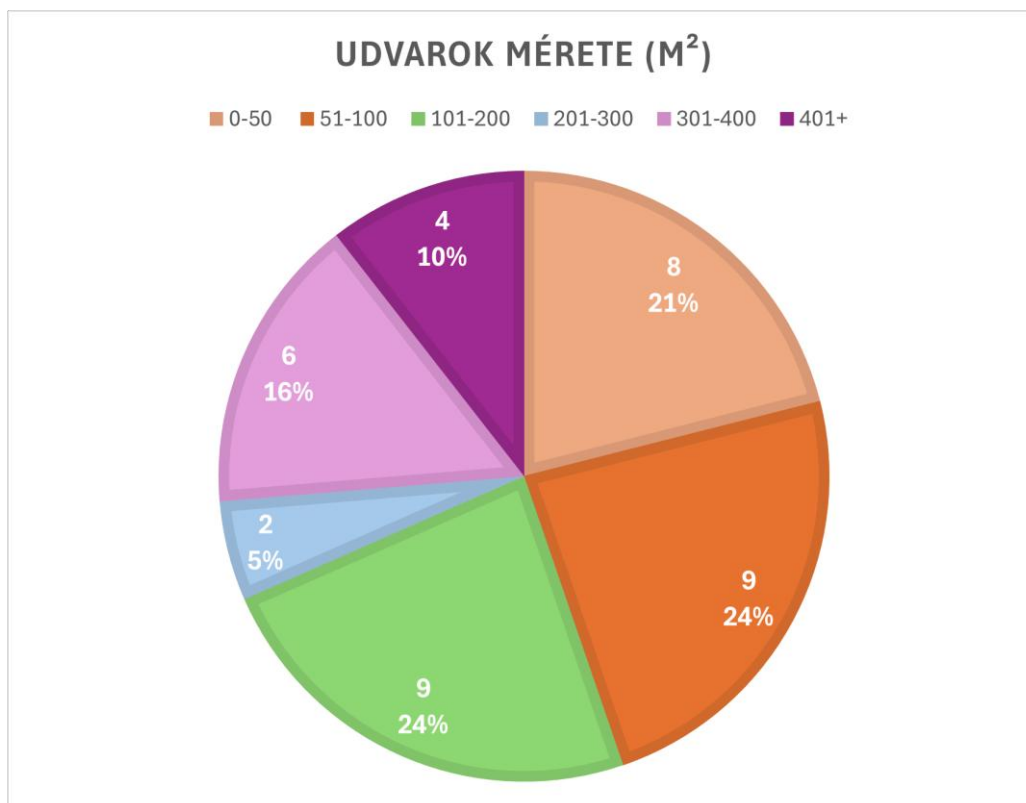
Pályázat neve	Éve	Pályázók köre	Megvalósítási költségek (Ft)	Támogatás mértéke	Igényelt összeg (Ft)	Igényelt összeg (Ft)	Szükséges önrész	Kivitelezési idő	Egyéb
Telkes Mária Józsefvárosi Társasházi Zöldítési és Klímavédelmi Program	2022	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	30.000.000	elszámolható költségek max. 80%-a	-	1.500.000	elszámolható költségek min. 20%-a	min. 24 hónap	-
Telkes Mária Zöldítési és Klímavédelmi Társasházi Támogatások	2023	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	30.000.000	megvalósítandó munka max. 80%-a	-	2.000.000	elszámolható költségek min. 20%-a	min. 24 hónap	az összeg min. 40%-a növénytelepítésre, beszerzésére, termőföld beszerzésre, bontási és földmunkákra fordítandó
Telkes Mária Klímavédelmi és Köztisztasági Társasházi Támogatások	2024	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	30.000.000	megvalósítandó munka max. 80%-a	-	3.000.000	elszámolható költségek min. 20%-a	min. 24 hónap	az összeg min. 40%-a növénytelepítésre, beszerzésére, termőföld beszerzésre, bontási és földmunkákra fordítandó
Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program	2021	Budapest területén lévő társasházak, lakásszövetkezetek, melyeknek lakóépülete zártudvaros, keretes vagy csatlakozó	30.000.000	projekt összköltségek max. 80%-a	800.000	2.000.000	projekt összköltségek min. 20%-a	min. 12 hónap	zöldfelület létesítésével kapcsolatos munkák végzése az elnyert támogatási összeg min. 60%-ában

		udvaros beépítésű							
Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program	2022	Budapest területén lévő társasházak, lakásszövetkezetek, melyeknek lakóépülete zártudvaros, keretes vagy csatlakozó udvaros beépítésű	30.000.000	projekt összköltségének max. 80%-a	800.000	3.000.000	projekt összköltségének min. 10%-a	min. 12 hónap	zöldfelület létesítésével kapcsolatos munkák végzése az elnyert támogatási összeg min. 60%-ában
Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program	2023	Budapest területén lévő társasházak, lakásszövetkezetek, melyeknek lakóépülete zártudvaros, keretes vagy csatlakozó udvaros beépítésű	30.000.000	projekt összköltségének max. 90%-a	800.000	3.500.000	projekt összköltségének min. 10%-a	min. 12 hónap	zöldfelület létesítésével kapcsolatos munkák végzése az elnyert támogatási összeg min. 60%-ában
Égig Éró Fű Udvarzöldítési Program	2024	Budapest területén lévő társasházak, lakásszövetkezetek, melyeknek lakóépülete zártudvaros, keretes vagy csatlakozó udvaros beépítésű	40.000.000	projekt összköltségének max. 90%-a	800.000	3.500.000	projekt összköltségének min. 10%-a	min. 12 hónap	zöldfelület létesítésével kapcsolatos munkák végzése az elnyert támogatási összeg min. 60%-ában
Zöld Udvar Pályázat	2021	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	7.000.000	elszámolható költségek max. 90%-a	100.000	1.000.000	elszámolható költségek min. 10%-a	min. 12 hónap	-
Homlokzat-zöldítési Program	2021	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	1.500.000	elszámolható költségek max. 80%-a	-	500.000	-	min. 24 hónap	-
Gangzöldítési Program	2021	Józsefváros területén nem 100%-os önkormányzati tulajdonú társasházak, lakásszövetkezetek	1.000.000	elszámolható költségek max. 90%-a	-	-	elszámolható költségek min. 10%-a	min. 24 hónap	-

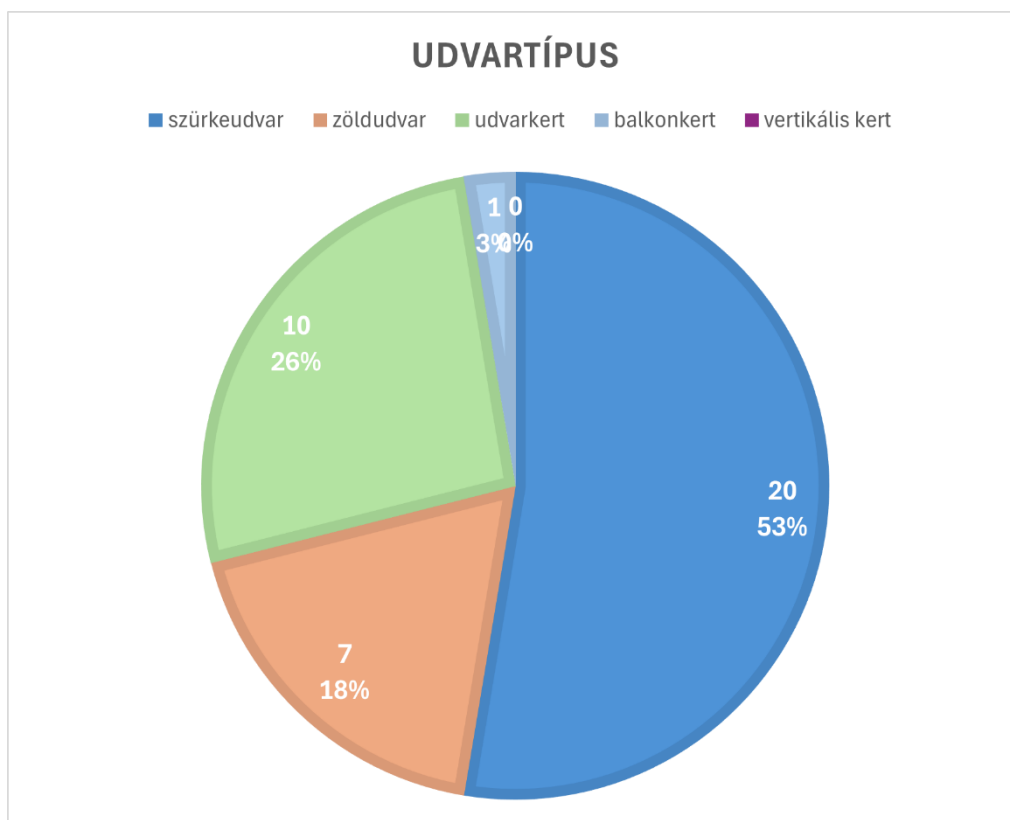
3. táblázat: Fellelt udvarok összehasonlítása megadott szempontok alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

Név	Méret (m ²)	Pályázat/Egyéb	Udvar típus	Negyed	Pályázati összeg felhasználása	Emelet (+1 fsz)	Pomló	Közműdoboz	Kerékpártároló	Benapozottság	Kerámít	Köztéri leti csatlakozás jellege	Pince	Növényalkalmazás	Tűzfal	Kút/fali csap	Kültéri kültő	Egyéb	
Dugonics utca 23.	51	Telkes Mária	szürkeudvar	Orezy	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Kálvária tér 21.	295		udvarkert	Magdolna	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
József krt. 50.	26		zöldudvar	Csarnok	virágtartók, burkolatfelújítás	3+1	-	x	-	árnyék	-	forgalmas körút	-	Hedera spp., Dryopteris spp.,	-	x	x	zárt ajtós udvar	
Német utca 21.	602		udvarkert	Csarnok	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Déri Miksa u. 18.	40		szürkeudvar	Csarnok	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
udvar 1	20		szürkeudvar	Csarnok	kerékpártároló, homlokzatfelújítás	4+1, 5+1	x	x	x	árnyék	x	felújított zöld közterület	x	nem jelentős	x	-	-	-	
udvar 2	20		szürkeudvar	Csarnok	kerékpártároló, homlokzatfelújítás	4+1, 5+1	-	-	x	árnyék	x	felújított zöld közterület	x	nem jelentős	x	x	x	-	
Vas utca 12.	44		szürkeudvar	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Nagy Fuvaros u. 14.	93		balkonkert	Magdolna	burkolatfelújítás, egységes balkonládák, 2 folyóka cseréje	2+1	-	x	-	árnyék/félárnyék	x	forgalmas út	x	Ilex spp., Hydrangea spp., Leander spp., Yucca recurvifolia, Bergenia spp., Taxus spp.	-	x	x	padlás; van benapozottabb rész; Isz.-i lakások bejárata 4 lépcsőfokkal feljebb	
Villám u. 29.	474		udvarkert	Tisztviselőtelep	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Orezy út 16.	472		udvarkert	Tisztviselőtelep	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Magdolna u. 34.	84		szürkeudvar	Magdolna	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Díószegi Sámuel u. 16.	326		udvarkert	Orezy	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Fecske u. 15.	115		zöldudvar	Csarnok	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Rigó u. 14.	184		szürkeudvar	Csarnok	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Berzsenyi u. 3.	53		szürkeudvar	Népszínház	nem meghatározható	2+1	-	x	-	árnyék	x	nem forgalmas utca	x	Adiantum spp., Hedera spp., Pelargonium spp.,	-	-	-	-	
Mária u. 3.	387		udvarkert	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Mikszát Kálmán tér 4.	72		szürkeudvar	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Mátyás tér 17.	30		szürkeudvar	Magdolna	burkolatfelújítás, egységes fa virágtartók	3+1	x	x	-	árnyék	-	zöld közterület	-	nem jelentős, Aucuba japonica 'Variegata'	x	-	-	-	
Karácsony Sándor u. 23.	120		udvarkert	Magdolna	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Leonardo da Vinci u. 48.	340		udvarkert	Corvin	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Légszesz u. 6.	75		zöldudvar	Népszínház	nem meghatározható	1+1	-	x	x	nap/félárnyék	-	forgalmas út	-	3 fa, hagymások, Hedera spp.,	-	-	x	-	
Nap u. 9.	76		szürkeudvar	Corvin	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.
Teleki László tér 4.	96	szürkeudvar	Magdolna	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Lujza u. 36.	350	zöldudvar	Magdolna	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Mária u. 17.	78	zöldudvar	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Tavasmező u. 2.	127	zöldudvar	Csarnok	homlokzatfelújítás, emelt ágyások, egységes balkonládák	3+1	-	x	-	árnyék/félárnyék	x	nem forgalmas utca	-	Geranium spp., Ilex spp., Hedera helix, Pelargonium spp.,	-	-	x	-		
Bródy Sándor u. 17.	377	-	udvarkert	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
József u. 37. (Marta Múterem és Művészkert)	944	-	udvarkert	Csarnok	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Mikszát Kálmán tér 2	36	Európa Belvárosa Program	szürkeudvar	Palota	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	n.v.	
Bezerédj u. 16a. (óvoda)	-	-	-	Népszínház	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
udvar 1	48	szürkeudvar	-	-	-	2+1	-	-	x	félárnyék	-	forgalmas utca	x	nem jelentős	-	-	-	-	
udvar 2	294	szürkeudvar	-	-	-	2+1	-	x	x	félárnyék	-	forgalmas utca	x	1 fa	x	x	x	játszóeszközök	
Bezerédj u. 16a (Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum)	370	szürkeudvar	Népszínház	-	-	2+1	x	x	-	félárnyék	-	forgalmas utca	x	nincs	x	-	x	sportpálya	
Kiss József u. 2	135	szürkeudvar	Népszínház	-	-	3+1	-	x	-	mélyárnyék	x	forgalmas utca	-	nem jelentős, balkonládák és dézsás növények	x	-	-	padlás	
Kiss József u. 2a.	180	szürkeudvar	Népszínház	-	-	3+1	-	x	x	mélyárnyék	x	forgalmas utca	-	nem jelentős, Thuja orientalis, balkonládák és dézsás növények	x	-	-	a földszinten 3 lakáshoz 3 lépcsőfok vezet	
Kiss József u. 4.	153	szürkeudvar	Népszínház	-	-	3+1	-	x	-	mélyárnyék	x	forgalmas utca	-	nem jelentős, növények balkonládákban és dézsákban	x	-	x	csatlakozó udvaros beépítés	
Luther u. 3. (MÁV, BGOK)	181,74	zöldudvar	Népszínház	-	-	3+1	-	-	x	félárnyék	-	forgalmas utca	x	dézsás növények, 1 fa	x	x	x	n.v.	
Luther u. 1c.	121	szürkeudvar	Népszínház	-	-	3+1	x	x	-	mélyárnyék	x	forgalmas utca	-	nem jelentős, balkonládákban és dézsákban növény	x	-	-	csatlakozó udvaros beépítés	

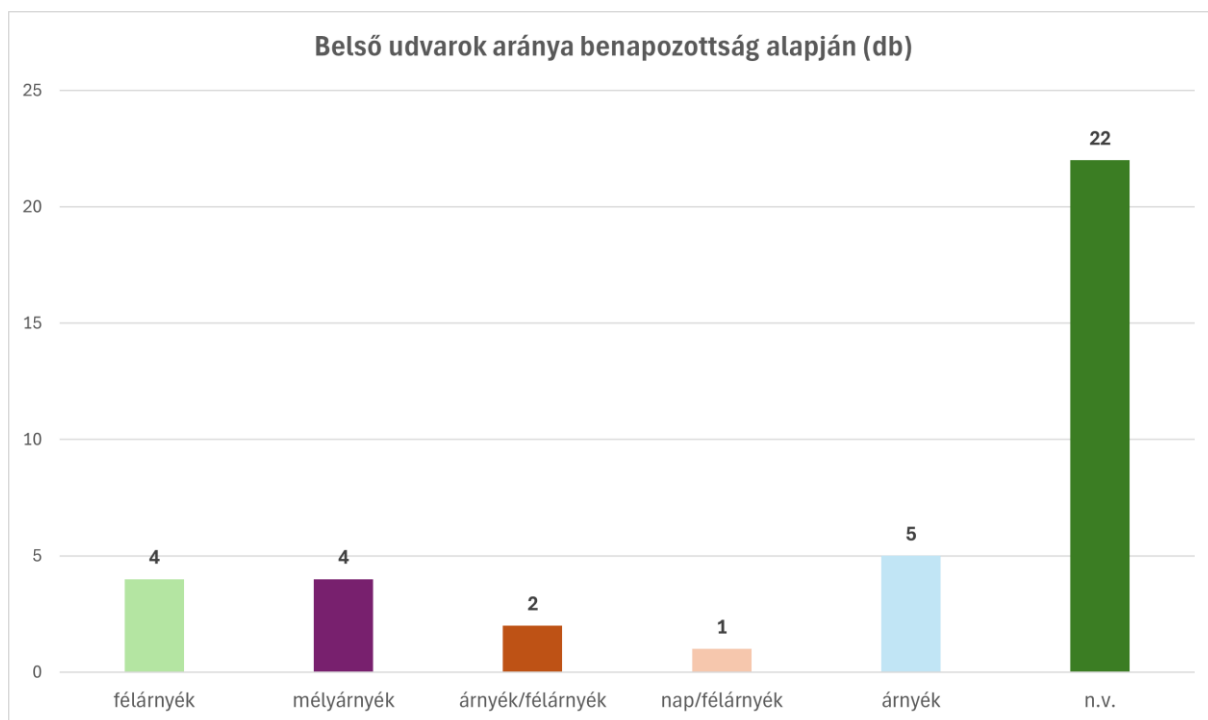
24. ábra: Kördiagram a vizsgált belső udvarok méretéről (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

25. ábra: Kördiagram a vizsgált belső udvarok udvartípusa alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

26. ábra: Oszlopdiagram a vizsgált udvarok benapozottsága alapján (Forrás: saját szerkesztés, 2025)

27. ábra: Luther utca 3 és Bezerédj utca 16a udvarának csatlakozása (Forrás: saját kép, 2025)

28. ábra: Kiss József utca 4. belső udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)

29. ábra: Kiss József utca 2 belső lépcsője (Forrás: saját kép, 2025)

30. ábra: Szent Anna Görögkatolikus Gimnázium és Technikum udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)

31. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarából való átlátás a mellette lévő udvarba (Forrás: saját kép, 2025)

32. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarának homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)

33. ábra: Bezerédj utcai óvoda kisebb belső udvarának növényei (Forrás: saját kép, 2025)

34. ábra: Tavaszmező u. 2. belső homlokzata (Forrás: saját kép, 2025)

35. ábra: A Déri Miksa utca 18. első számú udvarának tűzfala (Forrás: saját képek 2025)

36. ábra: A Déri Miksa utca 18. második számú udvara (Forrás: saját kép, 2025)

37. ábra: A Berzsenyi utca 3. belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)

38. ábra: Mátyás tér 17. növényalkalmazása (Forrás: saját kép, 2025)

39. ábra: Légszesz utca 6-os szám alatti épület belső udvara (Forrás: saját kép, 2025)

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat / diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről (módosítva: 2025. október 16.)

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréseiről és eredetiségéről

A hallgató neve: Keján Petra

A Hallgató Neptun kódja: HF2YJZ

A dolgozat címe: Józsefváros zöldinfrastruktúrájának és belső udvarainak vizsgálata a zöldítési fejlesztések lehetőségeinek tükrében

A megjelenés éve: 2025

A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Kert-és Szabadtértervezési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025 év október hó 27 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Dragán Petra Emese (hallgató Neptun azonosítója: HF2YJZ) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Budapest év 10 hó 30 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Keján Petra
Neptun-kódja:	HF2YJZ
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☒ BSc/BA ☐ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb:
Tantárgy neve/kódja*:	Szakdolgozat készítés "A"/ TETTD109N
A munka címe:	Józsefváros zöldinfrastruktúrájának és belső udvarainak vizsgálata a zöldítési fejlesztések lehetőségeinek tükrében

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)

B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsse ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
nyelvi fordítás, szinoníma keresés, kisebb szövegrész újrafogalmazása	Perplexity Pro	

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka **mellékletében való csatolása szükséges.**)

A felhasználás célja	Alkalmazott eszköz verziója, elérhetősége	MI-neve, Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

.....

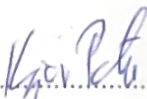
.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Budapest, 2025. október hó 27. nap

.....

Hallgató aláírása

.....

Konzulens/Témavezető aláírása